

Funktionshindersfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 52 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010 som rör funktionshindersfrågor.

Som ett led i beredningen av detta ärende har företrädare för Socialstyrelsen och Försäkringskassan vid ett besök i utskottet den 10 februari 2011 informerat om hur arbetet med en enhetlig modell för bedömning av andra personliga behov m.m. när det gäller personlig assistans, ett s.k. behovsbedömningsinstrument, fortskrider.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, främst på grund av pågående arbete på området.

I betänkandet finns 15 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden	9
Funktionshinderspolitikens mål m.m.	9
Motioner	9
Bakgrund	11
Utskottets ställningstagande	19
Stöd till personer med funktionsnedsättning	21
Motioner	21
Bakgrund	23
Utskottets ställningstagande	31
Hjälpmedel	33
Motioner	34
Bakgrund	34
Utskottets ställningstagande	35
Bilstöd	36
Motion	36
Bakgrund	36
Utskottets ställningstagande	37
Glasögon för barn	37
Motioner	37
Tidigare behandling	37
Utskottets ställningstagande	38
Reservationer	39
1. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, punkt 1 (V)	39
2. Den nationella handlingsplanen, punkt 2 (S)	40
3. Den framtida strategin, punkt 4 (S)	41
4. Den framtida strategin, punkt 4 (V)	41
5. Koordinator, punkt 5 (S)	42
6. Organisationsstöd, punkt 6 (S)	43
7. Behovsbedömning vid personlig assistans, punkt 8 (MP)	44
8. Behovsbedömning vid personlig assistans, punkt 8 (V)	45
9. Behov av mer än en personlig assistent samtidigt, punkt 9 (MP)	46
10. Personlig assistans vid sjukhusvistelse, punkt 12 (MP, V)	46
11. Ledsagarservice enligt LSS, punkt 15 (S, MP, V)	47
12. Boende enligt LSS, punkt 16 (V)	48
13. Daglig verksamhet m.m., punkt 17 (MP)	49
14. Hjälpmedel, punkt 19 (S)	50
15. Glasögon för barn, punkt 21 (S, MP, V)	51
Särskilda yttranden	52
1. Behovsbedömning vid personlig assistans, punkt 8 (S)	52
2. Kostnadsansvar för personlig assistans, punkt 13 (S)	53
3. Daglig verksamhet m.m., punkt 17 (S)	53
4. Daglig verksamhet m.m., punkt 17 (V)	54

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag	55
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	55

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So288 av Christer Winbäck och Ulf Nilsson (båda FP),

2010/11:So470 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 3 samt

2010/11:So577 av Eva Olofsson m.fl. (V).

Reservation 1 (V)

2. Den nationella handlingsplanen

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So233 av Hans Hoff (S),

2010/11:So297 av Carina Hägg (S),

2010/11:So374 av Berit Högman och Åsa Lindestam (båda S) och

2010/11:So409 av Betty Malmberg (M) yrkande 1.

Reservation 2 (S)

3. Utvärdering av handlingsplanen

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So409 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,

2010/11:So485 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 2 och

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkande 6.

4. Den framtida strategin

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So205 av Anders Andersson (KD),

2010/11:So250 av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M),

2010/11:So287 av Christer Winbäck (FP) yrkande 2,

2010/11:So456 av Karin Åström m.fl. (S),

2010/11:So485 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 1 och

2010/11:So592 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 3.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (V)

5. Koordinator

Riksdagen avslår motion

2010/11:So536 av Ann-Christin Ahlberg (S).

Reservation 5 (S)

6. Organisationsstöd

Riksdagen avslår motion

2010/11:So455 av Hillevi Larsson (S).

Reservation 6 (S)

7. Nationella informationskampanjer

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So287 av Christer Winbäck (FP) yrkande 4 och

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkande 7.

8. Behovsbedömning vid personlig assistans

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So214 av Billy Gustafsson (S),

2010/11:So221 av Ann-Christin Ahlberg (S),

2010/11:So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP)

yrkande 1 och

2010/11:So587 av Eva Olofsson m.fl. (V).

Reservation 7 (MP)

Reservation 8 (V)

9. Behov av mer än en personlig assistent samtidigt

Riksdagen avslår motion

2010/11:So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP)

yrkande 2.

Reservation 9 (MP)

10. Åldersgräns för personlig assistans

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So224 av Marie Nordén och Maria Stenberg (båda S)

yrkande 2 och

2010/11:So373 av Hans Olsson m.fl. (S).

11. Personlig assistans under skoltid

Riksdagen avslår motion

2010/11:So534 av Ann-Christin Ahlberg (S).

12. Personlig assistans vid sjukhusvistelse

Riksdagen avslår motion

2010/11:So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP)

yrkande 3.

Reservation 10 (MP, V)

13. Kostnadsansvar för personlig assistans

Riksdagen avslår motion

2010/11:So292 av Helene Petersson i Stockaryd (S).

14. Kvalitetssäkring av personliga assistenter

Riksdagen avslår motion

2010/11:So526 av Lotta Olsson och Lotta Finstorp (båda M).

15. Ledsagarservice enligt LSS

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So224 av Marie Nordén och Maria Stenberg (båda S)
yrkande 1,

2010/11:So290 av Johan Pehrson (FP),

2010/11:So375 av Berit Högman (S) yrkande 1 och

2010/11:So547 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M).

Reservation 11 (S, MP, V)

16. Boende enligt LSS

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So240 av Gunilla Svantorp (S) och

2010/11:So579 av Eva Olofsson m.fl. (V).

Reservation 12 (V)

17. Daglig verksamhet m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So210 av Ann-Christin Ahlberg (S),

2010/11:So226 av Roger Haddad (FP),

2010/11:So287 av Christer Winbäck (FP) yrkande 3,

2010/11:So302 av Finn Bengtsson och Saila Quicklund (båda M) och

2010/11:So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP)
yrkande 4.

Reservation 13 (MP)

18. Ny LSS-utredning

Riksdagen avslår motion

2010/11:So402 av Irene Oskarsson (KD).

19. Hjälpmedel

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So300 av Lars Beckman (M) och

2010/11:So336 av Désirée Liljevall (S).

Reservation 14 (S)

20. Bilstöd

Riksdagen avslår motion

2010/11:So269 av Gustav Nilsson (M).

21. Glasögon för barn

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:So418 av Jasenko Omanovic och Ingemar Nilsson (båda S),

2010/11:So550 av Ulrik Nilsson (M),

2010/11:So584 av Eva Olofsson m.fl. (V) och

2010/11:So604 av Agneta Luttröpp (MP).

Reservation 15 (S, MP, V)

Stockholm den 3 mars 2011

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (C), Lena Hallengren (S), Mats Gerdau (M), Jan R Andersson (M), Christer Engelhardt (S), Margareta B Kjellin (M), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Anders W Jonsson (C), Agneta Luttröpp (MP), Per Ramhorn (SD), Eva Olofsson (V), Henrik Ripa (M), Maria Lundqvist-Brömster (FP) och Roland Utbult (KD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas 52 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010 som rör funktionshindersfrågor.

Som ett led i beredningen av detta ärende har företrädare för Socialstyrelsen och Försäkringskassan vid ett besök i utskottet den 10 februari 2011 informerat om hur arbetet med en enhetlig modell för bedömning av andra personliga behov m.m. när det gäller personlig assistans, ett s.k. behovsbedömningsinstrument, fortskrider.

Utskottets överväganden

Funktionshinderspolitikens mål m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, den nationella handlingsplanen, utvärdering av handlingsplanen, den framtida strategin, koordinatorsstöd och nationella informationskampanjer.

Jämför reservationerna 1 (V), 2 (S), 3 (S), 4 (V), 5 (S) och 6 (S).

Motioner

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

I motion So577 av Eva Olofsson m.fl. (V) begärs ett tillkännagivande om att upprätta en genomförandeplan för FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

I motion So470 av Hillevi Larsson (S) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör uppdra till myndigheter som utövar tillsyn över den kommunala verksamheten att också övervaka kommunernas efterlevnad av konventionen. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att arbetet bör intensifieras på de områden där vi i dag inte fullt ut lever upp till konventionens åtaganden, dvs. främst medvetandegörande, tillgänglighet och arbete och sysselsättning för personer med funktionsnedsättning.

I motion So288 av Christer Winbäck och Ulf Nilsson (båda FP) begärs ett tillkännagivande om behovet av att i lag förtydliga rätten till assistansersättning för att kunna leva upp till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Den nationella handlingsplanen

I motion So233 av Hans Hoff (S) begärs ett tillkännagivande om att målen i handlingsplanen för att förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning bör uppfyllas.

I motion So374 av Berit Högman och Åsa Lindestam (båda S) begärs ett tillkännagivande om tillgänglig information som ett mål för handikapppolitiken.

I motion So297 av Carina Hägg (S) begärs ett tillkännagivande om ökad tillgänglighet. Motionären efterfrågar konkreta beslut och åtgärder under mandatperioden.

I motion So409 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om behovet av att anta en ny handlingsplan för att öka tillgängligheten i samhället för personer med funktionsnedsättning.

Utvärdering av handlingsplanen

I motion So409 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att handlingsplanen ska vara möjlig att följa upp och utvärdera.

I motion So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om en utvärdering av de åtgärder som utförts i kommunerna i och med att 2010 utsågs till tillgänglighetens år.

I motion So485 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om behovet av att redovisa kommuners och landstings tillgänglighetsresultat i öppna jämförelser.

Den framtida strategin

I motion So592 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om en utredning om levnadsvillkoren för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning och hur de kan förbättras. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om ett jämställdhetsperspektiv i den framtida strategin för funktionshinderspolitiken.

I motion So456 av Karin Åström m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om stödinsatser för personer med osynliga funktionshinder. Motionärerna anför att behovet av stödinsatser i olika former är mycket angeläget. Allt från att tillse att det finns ett socialförsäkringssystem som säkerställer målgruppens behov till att stödja den sociala ekonomin på så sätt att stöd ordnas för dessa personer, t.ex. genom upprättande av sociala företag.

I motion So250 av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) begärs ett tillkännagivande om hörselinstruktörer. Motionären anför att regeringen bör ta initiativ till en översyn över hur stödet via hörselinstruktörer till människor med nedsatt hörsel kan fungera bättre och på lika villkor över hela Sverige.

I motion So287 av Christer Winbäck (FP) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att verka för att tjänster från olika myndigheter samlas under ett tak – onestop shop – för personer med funktionsnedsättning.

I motion So205 av Anders Andersson (KD) begärs ett tillkännagivande om assistanshundar. Motionären anför att en lag som reglerar var och hur assistanshundar får tillträde skulle skapa tydlighet och enhetlighet över hela landet samt underlätta vardagen för de allt fler personer som är beroende av assistanshund.

I motion So485 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om behovet av en utredning för att sätta nya tillgänglighetsmål och föreslå index för tillgänglighetskriterier.

Koordinator

I motion So536 av Ann-Christin Ahlberg (S) begärs ett tillkännagivande om möjligheten till en koordinator för familjer med funktionshindrade barn.

Organisationsstöd

I motion So455 av Hillevi Larsson (S) begärs ett tillkännagivande om stöd till mindre verksamheter som inriktar sina aktiviteter på stöd för personer med funktionshinder.

Nationella informationskampanjer

I motion So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om en nationell informationskampanj om barn och unga med funktionsnedsättning.

I motion So287 av Christer Winbäck (FP) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att verka för att genomföra en nationell informationskampanj för att påverka attityder och värderingar kring funktionsnedsättning.

Bakgrund

Inledning

Terminologirådet hos Socialstyrelsen har beslutat om ett antal termer på det handikappolitiska området. Termerna funktionsnedsättning och funktionshinder har där getts följande definitioner. Funktionsnedsättning beskriver nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Funktionshinder beskriver i sin tur den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Termen handikapp tas bort, och Socialstyrelsen avråder från att använda den som synonym till såväl funktionsnedsättning som funktionshinder.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning undertecknades av Sverige den 30 mars 2007. Samma dag undertecknade Sverige även ett fakultativt protokoll till konventionen som innebär att den som anser att hans eller hennes rättigheter är kränkta har möjlighet att klaga till en övervakningskommitté. Konventionen och protokollet trädde i kraft den 3 maj 2008, och för Sveriges del trädde den i kraft den 14 januari 2009. Detta kunde ske utan ändringar i gällande lagstiftning (prop. 2008/09:28, bet. 2008/09:SoU3, rskr. 2008/09:38).

Enligt artikel 35.1 i konventionen ska varje konventionsstat lämna en fullständig rapport om de åtgärder som den vidtagit för att verkställa sina skyldigheter enligt konventionen inom två år efter konventionens ikraftträdande för konventionsstaten i fråga. Sveriges första rapport om hur Sverige efterlever konventionen överlämnades den 31 januari 2011 till kommittén för konventionen om rättigheter för personer med funktionsned-

sättning (Socialdepartementet, protokoll den 31 januari 2011 § 19). Syftet med rapporten är att beskriva hur mänskliga rättigheter främjas och skyddas i Sverige med fokus på personer med funktionsnedsättning. I rapporten redogörs för de åtgärder som vidtagits och för de utmaningar som identifierats i regeringens genomgång för att klargöra hur svensk lagstiftning och övriga förhållanden i Sverige ställer sig till konventionen.

Motionsyrkanden om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning behandlades av utskottet i betänkande 2009/10:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (prop. 2009/10:1, rskr. 2009/10:131). Utskottet uttalade då följande (s. 78, 1 reservation S, V, MP):

Utskottet konstaterar att regeringen nu bereder LSS-kommitténs betänkande och frågan om hur genomförandet och övervakningen av konventionen ska organiseras för att garantera personer med funktionsnedsättning deras mänskliga rättigheter. Vidare har Socialstyrelsen och Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (IMS) fått i uppdrag att ta fram ett instrument för att bättre kunna bedöma behovet av personlig assistans. Utskottet anser med hänsyn härtill att motionerna ... ska avstyrkas.

EU:s handikappstrategi

Kommissionen har nyligen lagt fram ett förslag till en ny funktionshinderstrategi som ska löpa från 2011 till 2021. Meddelandet EU:s handikappstrategi 2010–2020: Nya åtgärder för ett hinderfritt samhälle i EU (KOM (2010) 636) presenterades vid Epsco (Rådet för sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 3 december 2010.

Enligt Regeringskansliets faktapromemoria Ny funktionshinderstrategi i EU (2010/11:FPM45) stämmer de grundläggande utgångspunkterna för strategin och de övergripande målen väl med de nationella målen för funktionshinderspolicen, varför Sverige välkomnar strategin. Dokumentet har hänvisats till socialutskottet för granskning enligt 10 kap. 5 § riksdagsordningen. Överläggning hölls den 10 februari 2011 (kommande bet. 2010/11:SoU13).

Den nationella handlingsplanen m.m.

Regeringen lämnade i mars 2010 regeringens skrivelse Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och grunden för en strategi framåt (skr. 2009/10:166, bet. 2009/10:SoU20, rskr. 2009/10:343) till riksdagen.

Skrivelsen utgör den tredje och sista uppföljningen av den nationella handlingsplanen Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240). I skrivelsen redogör regeringen samlat för hur arbetet med att genomföra handlingsplanen har utvecklats sedan den antogs av riksdagen 2000 och fram till 2010.

I skrivelsen beskrivs arbetet med att genomföra handlingsplanen, den utveckling som arbetet lett till, regeringens sammanfattande bedömning av resultatet samt grunden och inriktningsmålen för en strategi framåt.

Regeringens bedömning är att arbetet med handlingsplanen etablerat en grund för handikappolitiken och att tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning förbättrats inom flertalet sektorer i samhället. Samtidigt återstår arbete innan personer med funktionsnedsättning kan delta i samhällets alla delar på jämlika villkor. Regeringen ser även att frågorna som en del av arbetet med mänskliga rättigheter har stärkts under tiden för handlingsplanen och avser att ytterligare förstärka detta perspektiv i det framtida arbetet. Regeringen avser också att öka kunskapen om mångfald inom ramen för handikappolitiken.

Regeringen avser att utforma en strategi framåt utifrån den handikappolitiska grunden att handikappolitiken är tvärssektoriell, att genomförandet är en del av arbetet med mänskliga rättigheter, att ansvars- och finansieringsprincipen gäller och att statliga myndigheter har ett särskilt ansvar i genomförandet av handikappolitiken. De övergripande mål som presenterades i den nationella handlingsplanen ligger fast. Regeringen anser att politiken ska skapa en samhällsgemenskap med mångfald som grund, ett samhälle som utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Av utskottets ställningstagande framgår följande (s. 15).

Utskottet delar bedömningen att arbetet med den nationella handlingsplanen för handikappolitiken har etablerat en grund för handikappolitiken och att tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning förbättrats inom flertalet sektorer i samhället. Mycket arbete återstår dock innan personer med funktionsnedsättning kan delta i samhällets alla delar på jämlika villkor.

Utskottet konstaterar att de övergripande mål som presenterades i den nationella handlingsplanen ligger fast och ser positivt på det strategiarbete som inletts i syfte att uppnå de fastställda handikappolitiska målen. De övergripande inriktningsmål som presenteras i skrivelsen är en viktig grund för det fortsatta arbetet.

För att konkretisera de övergripande målen för funktionshinderspolitiken och de inriktningsmål som angetts i skrivelsen till riksdagen kommer regeringen enligt budgetpropositionen för 2011 utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:SoU1, rskr. 2010/11:124 och 125) under 2011 att fastställa en ny strategi för funktionshinderspolitiken som sträcker sig från 2011 fram till 2016. Strategin ska beskriva de delmål som utformats för genomförandet inom berörda utgiftsområden och en plan för hur dessa ska följas upp.

Som ett led i detta arbete har Statistiska centralbyrån i uppdrag att ta fram underlag för statistik om barn och unga med funktionsnedsättning. Uppdraget ska redovisas senast den 1 augusti 2011 (S2010/8868/ST).

Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam) har i uppdrag att ta fram en undersökningspanel gällande personer med funktionsnedsättning och utbetalning av medel. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2011 (S2010/8885/ ST).

Socialstyrelsen har i uppdrag att kartlägga och analysera redovisade skillnader mellan kvinnor och män, pojkar och flickor inom ramen för statistik och uppföljning gällande insatser inom lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, och socialtjänstlagen (2001:453), främst insatser riktade till äldre och personer med funktionsnedsättning. Uppdraget ska även omfatta relevant statistik som gäller dessa målgrupper inom rehabilitering och andra relevanta insatser inom hälso- och sjukvårdens område. Inom uppdraget ska Socialstyrelsen utifrån identifierade skillnader mellan kvinnor och män, pojkar och flickor göra en analys av dess orsaker och konsekvenser. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 15 december 2011.

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) har i uppdrag att kartlägga och analysera nationell forskning inom området funktionsnedsättning. FAS ska göra en bedömning av forskning för ökad kunskap om hinder som personer med funktionsnedsättning kan möta i samhället och som skapar utanförskap och förhindrar delaktighet. Kartläggningen av detta forskningsområde ska göras i samråd med andra forskningsfinansiärer. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2011 (S2011/1516/ FST [delvis]).

Tillgänglighet

Av budgetpropositionen för 2011 utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:SoU1, rskr. 2010/11:124 och 125) framgår följande (s. 115 f.).

Regeringen tillsatte 2006 en interdepartemental statssekreterargrupp med uppdraget att ta fram en strategi för hur takten i tillgänglighetsarbetet kunde ökas. Regeringen tog i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting fram strategin, Enkelt avhjälpt. Strategin innehåller insatser inom tre prioriterade områden; tillgänglig kollektivtrafik, tillgänglig statsförvaltning och enkelt avhjälpta hinder.

— — —

Regeringen kommer även inom ramen för ett pågående uppdrag till åtta länsstyrelser att stimulera arbetet för ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning bland annat i kommunernas översiktsplanering.

Länsstyrelsen i Östergötland, Skåne, Västerbotten, Gävleborg, Uppsala, Jönköping, Stockholm och Dalarna fick i regleringsbrevet för 2010 ett fyraårigt uppdrag att aktivt stödja kommunerna i länet att brett inkludera tillgänglighet för äldre och personer med funktionsnedsättning som ett genomgående perspektiv i planarbetet.

Handisam arbetar med att samordna handikappolitiken i Sverige. Av webbplatsen handisam.se framgår följande.

I Öppna jämförelser ges en samlad bild av myndigheternas tillgänglighetsarbete. Här kan man se vilka tillgänglighetskriterier en specifik myndighet uppfyller och göra jämförelser myndigheterna emellan. Öppna jämförelser av tillgängligheten i staten har tagits fram för att påskynda arbetet med en tillgänglig statsförvaltning.

För att få en bild av hur tillgängligheten utvecklas sammanställer Handisam statistik som finns i dag. Det är myndigheter och andra aktörer som är ansvariga för statistiken som presenteras ur ett funktionshindersperspektiv. Statistiken ger ingen heltäckande bild men kan ses som indikatorer för hur arbetet utvecklas över tid.

I rapporten Tillgänglighetsguider Återrapportering av regeringsuppdrag (S2008/4547/ST) redovisar Handisam ett uppdrag att genomföra en kartläggning av hur landets kommuner och landsting arbetar med tillgänglighetsdatabaser.

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2010 avseende Handisam fick myndigheten i uppdrag att genom en riktad informationsinsats stödja i första hand kommuner och landsting och deras samarbetspartner i deras arbete med att genomföra FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning inom ramen för sina ansvarsområden. Uppdraget ska genomföras i samråd med handikapporganisationerna och i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Enligt uppgift från en tjänsteman på Socialdepartementet har en preliminär rapportering skett och en slutrapport planeras i myndighetens årsredovisning.

Assistanshundar

Av Hjälpmedelsinstitutets webbplats (hi.se) framgår följande.

Assistanshundar är hundar som används som hjälpmedel för en enskild förare. En assistanshund som är i tjänst eller under utbildning har ett tjänstetäcke och är i sällskap med sin förare. De flesta assistanshundar är ledarhundar. Det finns cirka 250 ledarhundar.

Övriga assistanshundar är servicehundar för rörelsehindrade, signalhundar för hörselskadade, diabeteshundar och epilepsihundar. Dessa service- och signalhundar är utbildade som hjälpmedel för personer med ett visst kroniskt funktionshinder och är i nuläget drygt 100 stycken.

Tillträde för hundar i offentliga miljöer regleras i kommunernas allmänna lokala ordningsstadgar. Sedan lång tid tillbaka är ledarhundar undantagna från dessa stadgar och har i princip fritt tillträde till alla offentliga miljöer. Övriga assistanshundar har likställts med ledarhundar i den lokala ordningsstadgan i 132 kommuner. I övriga 158 kommuner har inga undantag för assistanshundar, förutom för ledarhundar, inskrivits. Efter det att en enkät sänts ut av Hjälpmedelsinstitutet har en stor förändring skett och ca 75 % av kommunerna har nu beslutat att likställa service- och signalhundar med ledarhundar i den lokala ordningsstadgan.

Landstingen har i regel inte något regelverk eller någon policy när det gäller tillträde för assistanshundar till landstingens lokaler.

Från och med den 1 januari 2006 medger Livsmedelsverkets vägledning Hygien, kapitel 5.7.9.3 Skadedjur och tamdjur, undantag från EU:s förordning nummer 852/2004 kapitel IX punkt 4 vad gäller service- och signalhundar enligt följande:

Funktionshindrad person bör få medföra ledarhund, servicehund eller signalhund i vissa delar av en butik, under förutsättning att detta inte medför risk för att livsmedlen kontamineras.

Hjälpmedelsinstitutet fick 2008 i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen genomföra en treårig försöksverksamhet med service- och signalhundar. Hjälpmedelsinstitutet ska ansvara för och driva projektet och Socialstyrelsen ska utvärdera försöket. Försöksverksamheten syftar till att öka antalet service- och signalhundar i aktiv tjänst för att kunna göra en utvärdering av hur en ökad användning av service- och signalhundar påverkar brukarens behov av offentliga stödinsatser. Verksamheten ska enligt uppdraget starta den 1 januari 2009 och avslutas den 31 december 2011. Socialstyrelsen ska lämna en utvärdering av försöksverksamheten till Socialdepartementet senast den 28 februari 2012 (S2008/10496/ST).

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om tillgänglighet – mål och resultat behandlades av utskottet i betänkande 2009/10:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (prop. 2009/10:1, rskr. 2009/10:131). Utskottet uttalade då följande (s. 77 f., ingen reservation):

Regeringen har i skrivelser till riksdagen 2002 och 2006 redovisat hur handlingsplanen följts upp. Utskottet noterar att förberedelser pågår inför den sista aviserade uppföljningen till riksdagen, bl.a. genom olika uppdrag till Statskontoret, alla sektorsmyndigheter, Handisam samt länsstyrelserna som ligger inom ramen för detta arbete. Vidare pågår ett arbete inom Handisam med att utveckla system för att ta fram mätbara indikatorer inom politikområdet. Mot bakgrund av att detta intensiva arbete nu pågår anser utskottet inte att riksdagen bör ta några initiativ i frågan. Motionerna ... avstyrks därför.

Motionsyrkanden om att identifiera och undanröja hinder behandlades i samma betänkande. Utskottet uttalade då följande (s. 78, ingen reservation):

Utskottet anser att det är mycket angeläget att tillgängligheten i samhället ökar och noterar att arbetet med att riva hinder har fortsatt hög prioritet. Den huvudsakliga grunden för regeringens politik är att även under 2010 utgå från den nationella handlingsplanen. Utskottet vill särskilt lyfta fram den statssekreterargrupp som har regeringens uppdrag att påskynda arbetet med att genomföra handlingsplanen. Statssekreterargruppen har tagit fram en strategi – Enkelt avhjälpt – för hur målen i handlingsplanen ska nås fram till 2010. Utskottet kan i det sammanhanget konstatera att strategin tar upp prioriterade frågor om tillgänglighet i lokaler, på allmänna platser och inom statsförvaltningen genom bl.a. lokala servicekontor och utveckling inom e-förvaltningen. Utskottet finner mot bakgrund av det sagda att det inte föreligger skäl att bifalla motionerna ...

Motionsyrkanden om mål för handikappolitiken behandlades också i betänkandet. Utskottet uttalade då följande (s. 78, 1 reservation V):

Utskottet anser liksom motionärerna att det är angeläget att kvinnor och män med funktionshinder har möjlighet att leva under likvärdiga förutsättningar och att barn och unga med funktionsnedsättning ges möjlighet att stärka sin ställning i samhällslivet. Utskottet kan konstatera att dessa frågor ligger inom ramen för målen för handikappolitiken och anser därför att riksdagen inte bör ta några initiativ i frågan. Motionerna ... avstyrks.

Koordinator

I regleringsbrevet för budgetåret 2010 avseende Socialstyrelsen fick Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en kunskapsöversikt kring situationen för familjer med barn med funktionsnedsättning och familjer där vårdnadshavare har en funktionsnedsättning. Socialstyrelsen ska enligt uppdraget analysera hur generella familje- och föräldrastödsinsatser kan kompletteras samt hur befintliga insatser riktade till målgruppen kan effektiviseras för att skapa förutsättningar för ett familjeliv där föräldrar och barn kan utvecklas som individer och i gemenskap. I uppdraget ingår även att analysera hur befintliga insatser riktade till målgruppen bidrar till att öka tillgängligheten till generella aktiviteter i samhället som erbjuds barn och föräldrar.

Socialstyrelsen redovisade sitt uppdrag den 1 september 2010 i rapporten Föräldrastöd för familjer där barn eller vårdnadshavare har en funktionsnedsättning. Enligt rapporten är kunskapsunderlagen knapphändiga och inte tillräckliga för att prioritera olika metoder eller arbetssätt men de visar att ett bra föräldrastöd är en grundläggande förutsättning för att övriga insatser till barnet ska fungera. Rapporten redovisar i viss utsträckning vilka insatser som fungerar bra, men fokuserar främst på insatser som behöver förstärkas eller tillskapas. Även föräldrastödets relation till de nationella handikappolitiska målen – bättre tillgänglighet, ökat samhällsdeltagande och jämlika levnadsförhållanden – undersöks.

Organisationsstöd

Motionsyrkanden om en översyn av statsbidragen till handikapporganisationer behandlades av utskottet i betänkande 2010/11:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (prop. 2010/11:1, rskr. 2010/11:124 och 125). Utskottet uttalade då följande (s. 34 f., 1 reservation S + MP + V):

I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning slås det fast att personer med en funktionsnedsättning och deras organisationer aktivt ska involveras i beslutsprocesser som rör statens åtgärder i syfte att genomföra de rättigheter som slås fast i konventionen (art. 4). Det är enligt utskottet angeläget att handikapporganisationerna ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet. Regeringens handikappdelegation är ett viktigt led i genomförandet av funktionshindspolitik.

— — —

Vidare konstaterar utskottet att regeringen under 2007 beslutade om ändrade regler i förordningen (2000:7) om statsbidrag till handikapporganisationer. Genom ändringarna infördes bl.a. en möjlighet att i vissa fall ge reducerade bidrag till organisationer som inte fått bidraget året före ansökan eller som inte uppfyller kraven på att ha verkat i minst två år, vara riksomfattande och ha minst 500 medlemmar. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2008 och hade effekt fr.o.m. bidragsåret 2009. Utskottet vidhåller att det är för tidigt att göra en uppföljning av effekterna av de ändrade statsbidragsreglerna.

— — —

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att något initiativ inte bör tas med anledning av motionerna ... Motionerna avstyrks.

Nationella informationskampanjer

Av regleringsbrevet för budgetåret 2011 avseende Myndigheten för handikappolitisk samordning framgår att Handisam har i uppdrag att göra en sammanställning av den kunskap som finns om effektiva metoder att arbeta med attitydförändringar inom arbetsmarknadsområdet. Utifrån sammanställningens resultat ska Handisam sedan ta fram och sprida information på lämpligt sätt. Uppdraget ska bedrivas i samverkan med relevanta myndigheter och efter samråd med arbetsmarknadens parter och berörda handikapporganisationer. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2012 (S2010/9174/SK).

Handisam fick 2009 i uppdrag att i nära samarbete med Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) utforma och driva ett riksomfattande program för att öka kunskapen om och förändra attityder till personer med psykisk sjukdom och psykisk funktionsnedsättning. Handisam skulle enligt uppdraget redovisa programmet för Attityduppdraget till regeringen senast den 1 oktober 2009 och därefter påbörja arbetet med att genomföra programmet. Handisam ska därefter fortlöpande informera regeringen om uppdraget och hur det fortskrider. Lägesrapporter ska lämnas senast den 30 juni 2010 och senast den 30 juni 2011. En uppföljning och effektvärdering ska redovisas till regeringen senast den 1 juni 2012 (S2006/9394/HS).

I Handisams delrapport för kampanjen Hjärnkoll i juni 2010 redovisas arbetet från den första delen av programmet. I maj 2010 genomfördes den första av fyra planerade mediekampanjer. Utvärderingen av kampanjen visar enligt rapporten att fyra av tio har uppmärksammat kommunikationen och att man uppfattar budskapet som angeläget.

I förarbetet till programmet ska Handisam och NSPH bl.a. genom en befolkningsstudie undersöka och analysera attityder, kunskap och beteenden bland allmänheten om personer med psykisk sjukdom och psykisk funktionsnedsättning. I januari 2011 publicerades rapporten Psykisk ohälsa – attityder, kunskap, beteende. En jämförande befolkningsundersökning 2009–2010. Rapporten fokuserar på förändringar 2009–2010 av attityder, kunskaper och förväntade beteenden i de län som utgjort Hjärnkolls kampanjlän. Resultaten visar att det finns vissa positiva förändringar i kampanjlänen, framför allt vad gäller attityder som berör social distans.

Ett motionsyrkande om en nationell informationskampanj behandlades av utskottet i betänkande 2009/10:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (prop. 2009/10:1, rskr. 2009/10:131). Utskottet uttalade då följande (s. 78, ingen reservation):

Sedan den 1 januari 2009 arbetar Diskrimineringsombudsmannen (DO) med frågor om diskriminering inom de områden som tidigare handlades av JämO, DO, HO och HomO. Utskottet kan konstatera att det i DO:s uppdrag ingår att sprida kunskap och information om förbuden mot diskriminering, både till dem som riskerar att diskriminera och till dem som riskerar att diskrimineras; se www.do.se. Utskottet anser därför att något initiativ inte behöver tas och avstyrker motion ...

Utskottets ställningstagande

De nationella målen för funktionshinderspolitiken är

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.

För att nå målen för politiken ska det funktionshinderspolitiska arbetet särskilt inriktas på

- att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder
- att förebygga och bekämpa diskriminering mot personer med funktionshinder
- att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

Genom Sveriges ratificering av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har funktionshinderspolitiken fått en tydligare grund. Utskottet konstaterar att Sveriges första rapport om hur Sverige efterlever konventionen nyligen har överlämnats. Syftet med rapporten är att beskriva hur mänskliga rättigheter främjas och skyddas i Sverige med fokus på personer med funktionsnedsättning. I rapporten redogörs för de åtgärder som vidtagits och för de utmaningar som identifierats för att klargöra hur svensk lagstiftning och övriga förhållanden i Sverige ställer sig till konventionen.

Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motionerna So288 (FP), So470 (S) yrkandena 1 och 3 samt So577 (V). Motionerna avstyrks.

Utskottet konstaterar att utvecklingen på det funktionshinderspolitiska området har gått framåt de senaste åren. Regeringen lämnade i mars 2010 skrivelsen Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och grunden för en strategi framåt till riksdagen. Utskottet vidhåller att arbetet med handlingsplanen etablerat en grund för politiken på områ-

det och att tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning förbättrats inom flertalet sektorer i samhället. Samtidigt återstår arbete innan personer med funktionsnedsättning kan delta i samhällets alla delar på jämlika villkor.

För att konkretisera de övergripande målen för funktionshinderspolitiken och de inriktningsmål som angetts i skrivelsen till riksdagen kommer regeringen enligt uppgift att fastställa en ny strategi för funktionshinderspolitiken som sträcker sig från 2011 till 2016. Strategin ska beskriva de delmål som utformats för genomförandet inom berörda utgiftsområden och en plan för hur dessa ska följas upp.

Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motionerna So233 (S), So297 (S), So374 (S) och So409 (M) yrkande 1 avstyrks därför.

Mot bakgrund av vad utskottet nyss anfört avstyrks även motionerna So409 (M) yrkande 2, So485 (KD) yrkande 2 och So543 (MP) yrkande 6.

Utskottet välkomnar planerna på fastställande av en ny strategi för funktionshinderspolitiken. Inför den nya strategin har regeringen beslutat om olika uppdrag för att få ett tillförlitligt underlag. Här kan nämnas Statistiska centralbyråns uppdrag att ta fram underlag för statistik om barn och unga med funktionsnedsättning och Handisams uppdrag att ta fram en undersökningspanel gällande personer med funktionsnedsättning och utbetalning av medel. Resultaten av uppdragen kommer att utgöra ett viktigt underlag för det framtida arbetet inom området. Utskottet ser också fram emot resultatet av det arbete för ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som pågår i olika län och vill även lyfta fram Handisams arbete med tillgänglighet och information, t.ex. arbetet med Öppna jämförelser.

Utskottet noterar med tillfredsställelse den förändring som skett i kommunerna när det gäller tillträde för service- och signalhundar i offentliga miljöer.

Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna So205 (KD), So250 (M), So287 (FP) yrkande 2, So456 (S), So485 (KD) yrkande 1 och So592 (V) yrkandena 1 och 3. Motionerna avstyrks.

Det är viktigt att samhällets resurser används på ett sammanhållet sätt och är tillgängliga. När det gäller frågan om koordinatörer för familjer med barn med funktionsnedsättning noterar utskottet att Socialstyrelsens rapport Föräldrastöd för familjer där barn eller vårdnadshavare har en funktionsnedsättning lämnades i höstas. Rapporten visar att ett bra föräldrastöd är en grundläggande förutsättning för att övriga insatser till barnet ska fungera. Enligt uppgift bereds rapporten inom Regeringskansliet.

Utskottet välkomnar detta och anser att resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas. Motionen So536 (S) avstyrks.

Frågan om en översyn av statsbidragen till handikapporganisationer har nyligen behandlats av utskottet i betänkandet Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (2010/11:SoU1). Utskottet vidhåller tidigare bedömning att det är för tidigt att göra en uppföljning av effekterna av de ändrade statsbidragsreglerna.

Något initiativ bör inte tas med anledning av motionen. Motionen So455 (S) avstyrks.

Arbetet med att öka kunskapen om och förändra attityder kring funktionsnedsättning är mycket angeläget, och utskottet välkomnar därför de uppdrag som regeringen har gett till Handisam.

Mot bakgrund av det arbete som pågår på detta område anser utskottet inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna So287 (FP) yrkande 4 och So543 (MP) yrkande 7. Motionerna avstyrks.

Stöd till personer med funktionsnedsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om behovsbedömning vid personlig assistans, behov av mer än en personlig assistent samtidigt, åldersgräns för personlig assistans, personlig assistans under skoltid, personlig assistans vid sjukhusvistelse, kostnadsansvar för personlig assistans, kvalitetssäkring av personliga assistenter, ledsagar-service enligt LSS, boende enligt LSS, daglig verksamhet m.m. och ny LSS-utredning.

Jämför reservationerna 7 (MP), 8 (V), 9 (MP), 10 (MP, V), 11 (S, MP, V), 12 (V) och 13 (MP) samt särskilda yttrandena 1 (S), 2 (S), 3 (S) och 4 (V).

Motioner

Behovsbedömning vid personlig assistans

I motion So587 av Eva Olofsson m.fl. (V) framförs att riksdagen ska begära att regeringen skyndsamt lägger fram förslag till ändring av 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, så att ursprungsententionerna i LSS om möjligheten att leva ett liv som andra uppfylls.

I motion So214 av Billy Gustafsson (S) begärs ett tillkännagivande om behovet av att se över reglerna som tillämpas vid prövning av rätten till personlig assistans.

I motion So221 av Ann-Christin Ahlberg (S) begärs ett tillkännagivande om att den personliga assistansen måste tryggas.

I motion So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om behovsbedömningsinstrument för personlig assistans.

Behov av mer än en personlig assistent samtidigt

I motion So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om dubbel assistans.

Åldersgräns för personlig assistans

I motion So373 av Hans Olsson m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om personlig assistans efter 65 års ålder. I motion So224 av Marie Nordén och Maria Stenberg (båda S) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att ingen åldersgräns bör införas i lagen.

Personlig assistans under skoltid

I motion So534 av Ann-Christin Ahlberg (S) begärs ett tillkännagivande om möjlighet till personlig assistans även i skolan under hela skoldagen.

Personlig assistans vid sjukhusvistelse

I motion So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om regler för assistans under sjukhusvistelse.

Kostnadsansvar för personlig assistans

I motion So292 av Helene Petersson i Stockaryd (S) begärs ett tillkännagivande om att om ansvaret för personer i behov av stöd och assistans genom avtal överlämnats till en privat anordnare så bör också ansvaret för insatserna fullt ut och hela deras kostnader falla på den som kommunen eller landstinget slutit avtal med.

Kvalitetssäkring av personliga assistenter

I motion So526 av Lotta Olsson och Lotta Finstorp (båda M) begärs ett tillkännagivande om att kvalitetssäkra personliga assistenter.

Ledsagarservice enligt LSS

I motion So224 av Marie Nordén och Maria Stenberg (båda S) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att ett förtydligande bör införas i lagen, där det framgår att gravt synskadade personer kan tillhöra personkrets 3. Liknande yrkanden finns i motion So375 av Berit Högman (S) yrkande 1, i motion So547 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M) och i motion So290 av Johan Pehrson (FP).

Boende enligt LSS

I motion So579 av Eva Olofsson m.fl. (V) begärs ett tillkännagivande om orimligt höga hyror vid beslut om boende enligt LSS.

I motion So240 av Gunilla Svantorp (S) begärs ett tillkännagivande om funktionshindrade ungdomars möjlighet att själva välja var de ska bo den dag de flyttar till ett eget boende.

Daglig verksamhet m.m.

I motion So210 av Ann-Christin Ahlberg (S) begärs ett tillkännagivande om en översyn av reglerna så att unga med funktionsnedsättning får rätt till en meningsfull sysselsättning.

I motion So302 av Finn Bengtsson och Saila Quicklund (båda M) begärs ett tillkännagivande om ett förtydligande i LSS-lagstiftningen om arbetsträning för funktionshindrade.

I motion So287 av Christer Winbäck (FP) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att verka för att införa daglig sysselsättning för personkrets 3 enligt LSS, såväl för personer med psykisk funktionsnedsättning som t.ex. personer med rörelsefunktionsnedsättning. Liknande yrkanden finns i motion So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP) yrkande 4 och i motion So226 av Roger Haddad (FP).

Ny LSS-utredning

I motion So402 av Irene Oskarsson (KD) begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en kompletterande LSS-utredning för att lösa de frågor som återstår efter SOU 2008:77.

Bakgrund

Gällande rätt

Personkretsen i LSS framgår av 1 § och utgörs av tre grupper:

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismsliknande tillstånd.
2. Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.
3. Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

De tio insatser som enligt 9 § LSS kan beviljas är:

1. Rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder.

2. Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.
3. Ledsagarservice.
4. Biträde av kontaktperson.
5. Avlösarservice i hemmet.
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet.
7. Korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov.
8. Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet.
9. Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna.
10. Daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Personer som anges i 1 § 1 och 2 har, under samma förutsättningar, även rätt till insatser enligt 9 § 10 (7 § första stycket).

Landstingen ansvarar i huvudsak för insatser enligt punkt 1 och kommunerna för insatser enligt punkterna 2–10 (2 §).

När åtgärder rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas (6 a §).

Enligt 5 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453) ska socialnämnden verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialnämnden ska medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Kommunen ska vidare inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.

Med personlig assistans enligt 9 § 2 avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov) (9 a § första stycket LSS).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt (9 a § andra stycket LSS).

Den som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt har rätt till två eller flera assistenter endast om möjligheterna att få bidrag enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m., eller hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), har utretts (9 a § fjärde stycket LSS).

Insatser enligt 9 § 2 avser tid efter det att den insatsberättigade har fyllt 65 år endast om insatsen har beviljats innan han eller hon har fyllt 65 år, eller ansökan om sådan insats inkommer till kommunen senast dagen före 65-årsdagen och därefter blir beviljad. Insatser enligt 9 § 2 får dock inte utökas efter det att den insatsberättigade har fyllt 65 år (9 b § LSS).

En enskild person får inte utan tillstånd av Socialstyrelsen yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans som avses i 9 § 2 eller sådan verksamhet som avses i 9 § 6–10. Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i 9 § 6–10 ska anmäla denna verksamhet till Socialstyrelsen innan verksamheten påbörjas. Den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, och som har anställt någon för sådan personlig assistans, ska göra en anmälan till Socialstyrelsen innan assistenten påbörjar sitt arbete (23 § LSS).

Assistansersättning regleras i 51 kap. socialförsäkringsbalken (2010:110). En försäkrad som omfattas av 1 § LSS kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § samma lag (2 §). För rätt till assistansersättning krävs att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS (3 §).

Av 9 § 3 LSS framgår att med insatser för särskilt stöd och service enligt lagen avses ledsagarservice. Av 2 § andra stycket följer att varje kommun ska svara för insatsen ledsagarservice.

I proposition 1992/93:159 (s. 178) om stöd och service till vissa funktionshindrade sägs att avsikten med insatsen ledsagarservice är att den enskilde ska få hjälp med att komma ut bland andra människor, exempelvis genom ledsagning för besök hos vänner eller vid deltagande i kulturlivet. Ledsagarservicen syftar till att bryta den isolering som ofta blir följderna av ett omfattande funktionshinder. Insatsen bör ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven.

Olika insatsers innehåll och gränser enligt 9 § LSS har preciserats i ett antal regeringsrätts- och kammarrättsavgöranden, bl.a. ledsagarservice.

I 9 § LSS regleras de olika boendeinsatser som ges enligt lagen, nämligen boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet (9 § 8) och bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna (9 § 9). Av 2 § andra stycket följer att varje kommun ska svara för dessa insatser.

I 9 c § andra meningen LSS anges att det i insatserna bostad med särskild service för barn och ungdomar samt bostad med särskild service för vuxna också ingår fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter.

Tidigare behandling m.m.

Frågan om en enhetlig modell för bedömning av andra personliga behov m.m. när det gäller personlig assistans behandlades av utskottet i betänkande 2009/10:SoU21 Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet (prop. 2009/10:176, rskr. 2009/10:300). Utskottet uttalade då följande (s. 18 f., ingen reservation):

Assistansreformen har inneburit ökad valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet för många personer med svåra funktionsnedsättningar. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1994, och det finns samma grundläggande skäl till att reglera rättigheter till stöd och service för vissa personer med funktionsnedsättningar i dag som när LSS tillkom. Ytterst handlar det om att tillförsäkra personer med omfattande och varaktiga stödbehov insatser som de behöver för sitt dagliga liv. Detta kräver ett stabilt och långsiktigt ansvarstagande från samhällets sida. Om denna reglering inte är tillräckligt effektiv, finns det risk för att behoven skulle komma att prioriteras ned. En väl fungerande tillsyn är en del av det ramverk som krävs för att säkerställa att LSS tillämpas så att lagens syften och mål uppnås.

Utskottet har som ett led i beredningen av detta ärende haft en intern utfrågning med representanter för åtta olika organisationer. Vid utfrågningen deltog representanter för följande organisationer: Intressegruppen för Assistansberättigade (Ifa), Jämlikhet, Assistans och Gemenskap (JAG), Stiftarna av Independent Living i Sverige (STIL), Handikappförbunden (HSO), Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU), Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft, Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet (DHR) och Neurologiskt Handikappades Riksförbund (NHR). Bland annat på det sättet har utskottet fått del av en oro många funktionshindrade känner för utvecklingen när det gäller behovsbedömningen inför beslut om personlig assistans med statliga medel, liksom inför beslut om omprövning av sådana beslut.

Socialstyrelsen har i uppdrag att i samarbete med Försäkringskassan utarbeta ett vetenskapligt instrument att användas när behov av personlig assistans ska bedömas. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2011. Ett syfte med uppdraget är att åstadkomma högre kvalitet i beslutsfattandet och säkerställa en mer rättssäker hantering av ansökningar om personlig assistans. Håkan Ceder, överdirektör vid Socialstyrelsen, och Adriana Lender, generaldirektör vid Försäkringskassan, har vid ett besök i utskottet redogjort för hur arbetet med behovsbedömningsinstrumentet fortskrider.

Utskottet förutsätter, mot bakgrund av lagens intentioner, dels att siktet är inställt på respekt för den enskilde individen, dels att ett sådant bedömningsinstrument inte kommer att innebära alltför detaljerade eller integritetskränkande moment. Utskottet anser att ett bedömningsinstrument av det slaget kan vara den enskildes verktyg när han eller hon ska få sina behov tillgodosedda.

Utskottet har vidare fått veta att regeringen den 12 maj 2010 beslutade om ytterligare ett uppdrag till Försäkringskassan av innebörd att de lokala försäkringscentrens beslut i fråga om personlig assistans ska följas upp. Försäkringskassan ska rapportera till regeringen hur arbetet med enhetlighet i beslut om personlig assistans utvecklas, såväl när det

gäller grundläggande behov som andra personliga behov. Om Försäkringskassan finner att åtgärder behöver vidtas för att öka rättssäkerheten och enhetligheten i besluten ska förslag till sådana åtgärder lämnas. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2011.

Utskottet välkomnar strävandena att åstadkomma ökad enhetlighet och tydlighet i bedömningar och beslut. Utskottet konstaterar att insatser som ges med stöd av LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet samt att målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Sådan verksamhet ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet.

Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen. Resultatet av de båda uppdragen som ska redovisas i mars respektive juni 2011 bör inte föregripas. Utskottet anser att regeringen, så fort underlag finns, bör återkomma till riksdagen med en redovisning och vid behov med förslag till åtgärder. Vad utskottet nu anfört bl.a. med anledning av motionerna ... bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett motionsyrkande om behov av mer än en personlig assistent samtidigt behandlades också av utskottet i det nyss nämnda betänkandet. Utskottet uttalade då följande (s. 21, 1 reservation MP):

Av regeringens förslag till ändring i 9 a § LSS följer att när en person har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, ska han eller hon ha rätt till flera assistenter under förutsättning att möjligheterna att få bostadsanpassningsbidrag eller andra hjälpmedel har utretts. Utskottet noterar att regeringen har för avsikt att noggrant följa upp och utvärdera tillämpningen av de föreslagna reglerna. Motion ... avstyrks och propositionen tillstyrks i den delen.

Även ett motionsyrkande om assistans vid sjukhusvistelse behandlades av utskottet vid samma tillfälle. Utskottet uttalade då följande (s. 25, 1 reservation MP):

Utskottet har fått veta att det pågår ett arbete i Socialdepartementet med att ta fram underlag för att bereda frågan om assistansersättning vid sjukhusvistelse. Utskottet välkomnar detta och anser att resultatet av det arbetet bör avvaktas. Motion ... avstyrks.

Även motionsyrkanden om daglig verksamhet behandlades av utskottet vid samma tillfälle. Utskottet uttalade då följande (s. 24, 2 reservationer V + MP):

Utskottet noterar inledningsvis att regeringen inom ramen för psykiatrisatsningen 2009–2011 vidtagit ett antal åtgärder för att förstärka arbete och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning. De olika åtgärderna beskrivs närmare på s. 48 f. i propositionen. Socialstyrelsen har helt nyligen, i sin rapport På tröskeln – Daglig verksamhet med inriktning på arbete, redovisat ett regeringsuppdrag att utarbeta en vägledning för hur den dagliga verksamheten och dess samverkan med andra aktörer ska utformas så att den grupp som står nära arbetsmarknaden får ökade möjligheter till lönearbete. Därtill väntas Socialstyrelsen få ytterligare ett uppdrag nämligen att utforma och administrera en försöksverksamhet med meningsfull sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Utskottet delar regeringens bedömning att en reglering av rätten till daglig verksamhet för personer med psykisk funktionsnedsättning i persongrupp 3 bör vänta i avvaktan på resultatet av de insatser som redan

beslutats. Resultatet av den väntade försöksverksamheten bör inte heller föregripas. Utskottet anser att en sådan försöksverksamhet är ett steg i rätt riktning. Motionerna ... avstyrks.

Av budgetpropositionen för 2011 utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:SoU1, rskr. 2010/11:124 och 125) framgår följande (s. 127):

Daglig verksamhet har utvecklats från att främst vara en gruppverksamhet i särskilda lokaler till att bli mer integrerad med näringslivet på orten, så kallade utflyttade verksamheter (utan att vara lönearbete).

— — —

Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen utarbetat en vägledning för hur den dagliga verksamheten och dess samverkan med andra aktörer ska utformas, så att den grupp som står nära arbetsmarknaden får ökade möjligheter till lönearbete. Uppdraget har genomförts i samråd med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. I rapporten "På tröskeln, Daglig verksamhet med inriktning på arbete" (april 2010) redovisas ett antal exempel på dagliga verksamheter och andra verksamheter runt om i landet som arbetar för att öka enskildas möjlighet till deltagande på arbetsmarknaden.

Riksdagen har bifallit regeringens förslag till medelsanvisning för 2011 under anslag 4:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet. Anslaget används bl.a. för att finansiera försöksverksamhet med meningsfull sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:SoU1, rskr. 2010/11:124 och 125).

Den 18 februari 2011 besvarade statsrådet Maria Larsson en interpellation om personlig assistans (ip. 2010/11:186, prot. 2010/11:62). Statsrådet anförde bl.a. följande:

Fru talman! Eva Olofsson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att skyndsamt åstadkomma förändringar i 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS.

Jag vill inleda med att säga att jag under min tid som ansvarigt statsråd för funktionshinderpolitiken noggrant har följt de frågeställningar som varit aktuella med anledning av tillämpningen av LSS när det gäller regler om personlig assistans och bland annat frågan om grundläggande behov. Detta gäller naturligtvis även frågan om utveckling av ny rättspraxis på området. Regeringen har också, för att säkrare kunna bedöma behovet av eventuella åtgärder på området, tagit ett antal initiativ. Det gäller bland annat uppdrag till myndigheter som ska redovisas till regeringen och vidare till riksdagen.

Regeringen har i propositionen Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet (2009/10:176) uppmärksammat frågan om beslut enligt 9 a § LSS. I propositionen anges att det är viktigt att det finns tydliga regler och riktlinjer för beslut om såväl grundläggande behov som andra personliga behov inom ramen för den personliga assistansen. I propositionen gör regeringen bedömningen att ett uppdrag ska ges till Försäkringskassan att följa dessa beslut.

Regeringen gav den 12 maj 2010 Försäkringskassan i uppdrag att följa upp sina lokala försäkringscenters beslut om personlig assistans enligt 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. I uppdraget anges att Försäkringskassan till regeringen ska

rapportera hur arbetet med enhetlighet i beslut som gäller såväl grundläggande behov som andra personliga behov avseende personlig assistans utvecklas.

I uppdraget föreskrivs vidare att det enligt regeringens mening också kan finnas skäl att noggrant följa de beslut som Försäkringskassan fattar om grundläggande behov inom personlig assistans, bland annat för att analysera dessa med avseende på säkerhet och enhetlighet mot bakgrund av de mål och den allmänna inriktning som föreskrivs i 5 och 6 §§ LSS.

Om Försäkringskassan finner att åtgärder behöver vidtas för att öka rättssäkerheten och enhetligheten i besluten ska förslag till sådana åtgärder lämnas. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet, Socialdepartementet, senast den 30 juni 2011.

Ytterligare en åtgärd som har vidtagits med syfte att åstadkomma högre kvalitet i beslutsfattandet och säkerställa en mer rättssäker hantering av ansökningar om personlig assistans är ett uppdrag till Socialstyrelsen att i samarbete med Försäkringskassan utarbeta ett vetenskapligt instrument som kan användas när behov av personlig assistans ska bedömas. Uppdraget har delredovisats till Socialdepartementet i mars 2009 och ska slutredovisas senast den 30 augusti 2011.

— — —

Mitt svar till Eva Olofsson är att regeringen följer utvecklingen noggrant och redan har tagit initiativ för att få ett säkrare underlag för att bedöma om det behövs initiativ från regeringen när det gäller tillämpningen av bland annat 9 a § LSS. Enligt socialutskottets ställningstagande bör dock inte redovisningen av Försäkringskassans och Socialstyrelsens uppdrag föregripas. När myndigheterna har lämnat sina rapporter kommer regeringen att återkomma till riksdagen med en redovisning.

Som svar på en skriftlig fråga (fr. 2009/10:812) om funktionshinderades rätt till sysselsättning uttalade statsrådet Maria Larsson den 26 maj 2010 bl.a. följande:

Utöver de generella insatserna har regeringen även förstärkt de olika formerna av arbeten med stöd. Sedan 2007 har vi ökat satsningen på dessa anställningsformer med totalt 1,4 miljarder kronor och kommer från och med 2010 att öka satsningen ytterligare. Detta innebär att vi för 2010 satsar drygt 15 miljarder kronor på dessa åtgärder. Utöver det har vi bland annat fördubblat beloppet för arbetshjälpmedel som lämnas till anställda, företagare eller deltagare i arbetsmarknadspolitiska program och höjt beloppet till stöd för personligt biträde för både anställda och företag.

Regeringen har inom ramen för arbetet med sin psykiatrisatsning, som pågår under perioden 2009–2011, uppmärksammat problem som gäller arbete, rehabilitering och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning och beslutat om olika satsningar för att förbättra möjligheterna till sysselsättning.

Som svar på en skriftlig fråga (fr. 2009/10:916) om diskriminering av synskadade uttalade statsrådet Maria Larsson den 23 juni 2010 bl.a. följande:

Regeringens inriktningsmål för funktionshinderpolitiken på arbetsmarknadsområdet är att sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska öka. Matchningen mellan arbetssökande personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och lediga arbeten ska vara effektiv. För att

arbetsgivare i större utsträckning än tidigare ska anställa personer med stora stödbehov har regeringen höjt det högsta beloppet för stöd till arbetshjälpmedel. Regeringen har av samma anledning höjt stödet för personligt biträde både för anställda och för egenföretagare.

Som ett led i det fortsatta arbetet att sänka trösklarna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga presenterade jag och arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin nyligen ett viljeinriktningsdokument – Arbete för alla – där vi presenterade en handlingsplan innehållande ett flertal ytterligare insatser på området.

Uppdrag

Socialstyrelsen ska i samverkan med Hjälpmedelsinstitutet ta fram ett kunskapsunderlag som kan vägleda Försäkringskassan vid ställningstaganden i frågor om dubbel assistans i förhållande till bostadsanpassningar och hjälpmedel. Vägledningen ska vara färdigställd och distribuerad till Försäkringskassan senast den 31 januari 2012.

Statskontoret har i uppdrag att kartlägga och analysera kontrollen av användningen av assistansersättning och lämna förslag som syftar till att stärka säkerheten i utbetalningarna av den. Statskontoret ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 juni 2011 (S2010/7916/ST).

Socialstyrelsen har i uppdrag att ta fram en modell med kriterier som ska ligga till grund för styrelsens fördelning av de medel som har avsatts för kommunernas arbete med att utveckla innehållet i meningsfull sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning (prop. 2009/10:176). Socialstyrelsen ska också ta fram en plan för hur satsningen ska följas upp och utvärderas. Syftet med de ekonomiska resurser som har avsatts för detta ändamål är att utveckla insatsen meningsfull sysselsättning för personer med en psykisk funktionsnedsättning, så att enskilda kan utveckla sina möjligheter till arbete och gå vidare till lönearbete. Socialstyrelsen ska basera sina förslag på en inventering av den forskning och det utvecklingsarbete som finns och som gäller stöd för personer med en psykisk funktionsnedsättning i arbetslivet. Socialstyrelsen ska samråda med Handisam, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Uppdraget ska redovisas senast den 1 augusti 2011.

Aktuellt

Ny lagstiftning om lex Sarah och socialtjänsten träder i huvudsak i kraft den 1 juli 2011. Den s.k. lex Sarah-bestämmelsen ändras så att det i socialtjänstlagen (2001:453) stadgas att var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse (Sis) ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. En motsvarande lydelse införs i LSS, för var och en som fullgör uppgifter enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Var och en som fullgör uppgifter inom dessa verksamheter ska vara skyldig att rapportera om missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden till berörd nämnd, till Sis ledning eller, i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, till den som bedriver verksamheten.

I socialtjänstlagen (2001:453) införs en skyldighet för nämnden, Sis ledning och den som bedriver en yrkesmässig enskild verksamhet att utan dröjsmål avhjälpa eller undanröja ett missförhållande eller en påtaglig risk för missförhållande. Ett allvarligt missförhållande, eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande, ska också snarast anmälas till Socialstyrelsen. En motsvarande skyldighet införs i LSS (prop. 2009/10:131, bet. 2009/10:SoU19, rskr. 2009/10:287).

Regeringen överlämnade den 17 januari 2011 propositionen Ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun (prop. 2010/11:49) till riksdagen. I propositionen föreslås ändringar i fråga om ansvarig kommun i socialtjänstlagen (2001:453) och LSS. Förslagen syftar till att förtydliga kommunernas ansvar och därigenom skapa bättre förutsättningar för att undvika tvister och stärka den enskildes rättssäkerhet.

Utskottets ställningstagande

Assistansreformen har inneburit ökad valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet för många personer med svåra funktionsnedsättningar. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1994, och det finns samma grundläggande skäl att reglera rättigheter till stöd och service för vissa personer med funktionsnedsättningar i dag som när LSS tillkom. Ytterst handlar det om att tillförsäkra personer med omfattande och varaktiga stödbehov insatser som de behöver för sitt dagliga liv. Detta kräver ett stabilt och långsiktigt ansvarstagande från samhällets sida. Om denna reglering inte är tillräckligt effektiv, finns det risk för att behoven skulle komma att prioriteras ned. En väl fungerande tillsyn är en del av det ramverk som krävs för att säkerställa att LSS tillämpas så att lagens syften och mål uppnås.

Utskottet erinrar om att frågan om en enhetlig modell för bedömning av andra personliga behov m.m. när det gäller personlig assistans behandlades av utskottet våren 2010 i betänkandet Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet (bet. 2009/10:SoU21). Utskottet anförde då följande: ”Mot bakgrund av de arbeten som pågår när det gäller bl.a. ett behovsbedömningsinstrument begär utskottet i form av ett tillkännagivande en redovisning av regeringen, så fort underlag finns, och vid behov förslag till åtgärder [...]”

Socialstyrelsens uppdrag att i samarbete med Försäkringskassan utarbeta ett vetenskapligt instrument som ska användas när behov av personlig assistans ska bedömas har förlängts och ska nu redovisas senast den 31 augusti 2011. Som ett led i beredningen av detta ärende har Anders Tegnell, avdelningschef vid Socialstyrelsen, och Stig Orustfjord, överdirektör vid Försäkringskassan, vid ett besök i utskottet den 10 februari 2011 infor-

merat om hur arbetet med behovsbedömningsinstrumentet fortskrider. De uppgav bl.a. att arbetet sker i samverkan med berörda brukarorganisationer i en positiv och konstruktiv anda. Behovsbedömningen ska utgå från en helhetssyn, och instrumentet kan ses som en form av en strukturerad intervjuguide. Instrumentet finns nu i en första testversion, och en pilotstudie ska genomföras vid några utvalda Försäkringskass kontor för att därefter utvärderas.

Utskottet noterar att Försäkringskassan har i uppdrag att följa upp de lokala försäkringscentrens beslut i fråga om personlig assistans. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2011.

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning och noterar att de båda uppdragen ska redovisas i juni respektive augusti 2011. Utskottet erinrar om att tillkännagivandet våren 2010 innebär att regeringen, så fort underlag finns, bör återkomma till riksdagen med en redovisning och vid behov med förslag till åtgärder. Motionerna So214 (S), So221 (S), So558 (MP) yrkande 1 och So587 (V) avstyrks.

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning och noterar att Socialstyrelsen har i uppdrag att i samverkan med Hjälpmedelsinstitutet ta fram ett kunskapsunderlag som kan vägleda Försäkringskassan vid ställningstaganden i fråga om dubbel assistans i förhållande till bostadsanpassningar och hjälpmedel.

Utskottet anser att resultatet av detta arbete inte bör föregripas. Motion So558 (MP) yrkande 2 avstyrks.

Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motionerna So224 (S) yrkande 2 och So373 (S). Motionerna avstyrks.

Inte heller motionen So534 (S) bör bifallas, och motionen avstyrks därför.

Utskottet har fått veta att frågan om assistansersättning vid sjukhusvistelse är föremål för fortsatt beredning inom Regeringskansliet.

Utskottet vidhåller sin bedömning och anser att resultatet av detta arbete inte bör föregripas. Motion So558 (MP) yrkande 3 avstyrks.

I proposition 2009/10:176 Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet uttalade regeringen (s. 65) att frågorna om kommunernas ansvar för att i vissa fall bistå med vikarier eller ersätta kostnader då en ordinarie personlig assistent är sjuk samt ansvar för tillfälligt utökad personlig assistans kräver ytterligare överväganden. Regeringen avser därför att återkomma till detta vid ett annat tillfälle.

Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motion So292 (S) avstyrks.

Det som motionärerna i So526 (M) tar upp är naturligtvis viktigt. Utskottet erinrar om de förbättringar som beslutats med anledning av proposition 2009/10:176 Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motionen avstyrks.

Utskottet noterar att LSS-kommittén bl.a. föreslår en ny insats, personlig service med boendestöd, i vilken bl.a. ledsagning ska ingå. Betänkandet är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Resultatet av detta arbete bör enligt utskottets uppfattning inte föregripas. Utskottet bedömer vidare att resultaten av Socialstyrelsens respektive Försäkringskassans aktuella uppdrag vad avser personlig assistans kan bidra med underlag för framtiden även i denna fråga. Motionerna So224 (S) yrkande 1, So290 (FP), So375 (S) yrkande 1 och So547 (M) avstyrks därför.

Utskottet noterar att LSS-kommitténs betänkande även innehåller förslag som ska leda till att den som fått en gruppboende eller bostad med särskild service för vuxna enligt LSS inte ska behöva få merkostnader på grund av sin funktionsnedsättning.

Eftersom betänkandet bereds bör inte riksdagen ta något initiativ. Motionerna So240 (S) och So579 (V) avstyrks.

Utskottet konstaterar att regeringens inriktningsmål för funktionshinderspolitiken på arbetsmarknadsområdet är att sysselsättningsgraden för personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska öka. Utskottet ser mycket positivt på såväl regeringens generella insatser på arbetsmarknadsområdet som förstärkningen av de olika formerna av arbeten med stöd. Utskottet vill även lyfta fram regeringens satsningar för att förbättra möjligheterna till sysselsättning inom ramen för psykiatrisatsningen 2009–2011.

Utskottet välkomnar regeringens satsning på att utveckla insatsen meningsfull sysselsättning för personer med en psykisk funktionsnedsättning. Syftet med de ekonomiska resurser som har avsatts för detta ändamål är att enskilda ska kunna utveckla sina möjligheter till arbete och gå vidare till lönearbete.

Frågan om daglig verksamhet har tidigare behandlats av utskottet i betänkandet Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet (bet. 2009/10:SoU21). Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning att en reglering av rätten till daglig verksamhet för personer med en psykisk funktionsnedsättning i persongrupp 3 bör vänta i avvaktan på resultatet av de insatser som redan beslutats. Resultatet av försöksverksamheten bör inte heller föregripas.

Med det anförda avstyrks motionerna So210 (S), So226 (FP), So287 (FP) yrkande 3, So302 (M) och So558 (MP) yrkande 4.

Utskottet anser inte heller att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motion So402 (KD). Motionen avstyrks.

Hjälpmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om hjälpmedel.

Jämför reservation 14 (S).

Motioner

I motion So336 av Désirée Liljevall (S) begärs ett tillkännagivande om informations- och kommunikationsteknik som hjälpmedel för funktionshindrade.

I motion So300 av Lars Beckman (M) begärs ett tillkännagivande om att man bör förtydliga landstingens ansvar för tillhandahållande av hjälpmedel.

Bakgrund

Enligt 3 b § 2 hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ska landstinget erbjuda dem som är bosatta inom landstinget eller som är kvarskrivna enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas där hjälpmedel för funktionshindrade.

Hjälpmedelsinstitutet har under åren 2009–2010 genomfört ett informationsprojekt inom området alternativ telefoni (i förordningar och budgetpropositionen m.m. kallat ”elektronisk kommunikation”). Projektet är ett regeringsuppdrag, som utförts i samverkan med Post- och telestyrelsen och i samråd med Handisam och Sveriges Kommuner och Landsting. Uppdragets huvudsakliga mål var stöd och informationsspridning till landsting samt informationsspridning till de målgrupper som i slutänden ska kunna ta del av det statsbidrag som landstingen får för förskrivning av hjälpmedel för alternativ telefoni (elektronisk kommunikation). Uppdraget redovisades vid årsskiftet 2010/11 i rapporten Alternativ telefoni – Slutrapport för regeringsuppdrag. Enligt uppgift från en tjänsteman på Socialdepartementet bereds rapporten för närvarande inom Regeringskansliet.

Som svar på en skriftlig fråga (fr. 2010/11:153) om projektet Hjälpmedel – en förutsättning för delaktighet och god livskvalitet uttalade statsrådet Maria Larsson den 15 december 2010 bl.a. följande:

Att tillhandahålla hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning är ett ansvar för landstingen och kommunerna (3 b § HSL). Varje landsting och kommun beslutar självständigt om regelverket för hjälpmedel och eventuella avgifter.

Sveriges Kommuner och Landsting gav 2005 Hjälpmedelsinstitutet i uppdrag att kartlägga förändringar av landstingens och kommunernas regelverk och förskrivning av hjälpmedel under de senaste tre åren. Av rapporten som publicerades 2006 framgick bland annat att kriterierna för förskrivning har förtydligats och prioriteringar har tydliggjorts samt att den vanligaste avgiften för hjälpmedel är besöksavgift. Utifrån denna kartläggning tog Sveriges Kommuner och Landsting initiativ till överläggningar mellan sjukvårdshuvudmännen för att diskutera hur reglerna för tillhandahållandet av hjälpmedel kan bli mer enhetliga.

Jag välkomnar initiativ som detta eftersom frivilliga överenskommelser om mer likartade regelverk är att föredra framför lagstiftning.

Regeringen gav i augusti 2007 Hjälpmedelsinstitutet i uppdrag att samordna en försöksverksamhet med Fritt val av hjälpmedel. Av slutrapporten Större inflytande och delaktighet framgår att verksamheten

stärkt den enskildes inflytande. Det fria valet har bidragit till ökad självständighet och självbestämmande. Regeringen bedömer att satsningen på Fritt val av hjälpmedel har varit framgångsrik.

Vid regeringssammanträdet den 3 februari 2011 beslutades kommittédirektivet Fritt val av hjälpmedel (dir. 2011:7). En särskild utredare ska lämna förslag på hur ett system för fritt val av hjälpmedel kan utformas och tydliggöra vissa frågor för att stödja, underlätta och främja införandet av fritt val av hjälpmedel i kommuner och landsting. Syftet är att stödja huvudmän i arbetet med att införa fritt val av hjälpmedel så att fler äldre och personer med funktionsnedsättning ska få möjlighet att själva välja hjälpmedel. Målsättningen är att så många som möjligt ska ha rätt att själva välja hjälpmedel i framtiden. Uppdraget ska redovisas senast den 2 december 2011.

Hjälpmiddelsinstitutet och Post- och telestyrelsen har nyligen fått i uppdrag av regeringen att i samarbete med de landsting som anmäler intresse genomföra en försöksverksamhet med syfte att stimulera användningen av konsumentprodukter för elektronisk kommunikation. Försöksverksamheten ska genomföras under två år och omfatta de landsting som meddelar intresse. Uppdraget ska ske i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting, Handisam och relevanta handikapporganisationer. Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2013 (S2011/1810/FST [delvis]).

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om hjälpmedel behandlades av utskottet i betänkande 2009/10:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (prop. 2009/10:1, rskr. 2009/10:131). Utskottet uttalade då att frågor om hjälpmedel är en fråga för sjukvårdshuvudmännen (s. 86, 1 reservation V).

Utskottets ställningstagande

Tekniska och andra hjälpmedel innebär ofta ett mycket värdefullt stöd för personer med en funktionsnedsättning och kan öka förutsättningarna för dessa att leva och fungera i samhället på samma villkor som andra personer.

Utskottet välkomnar det arbete som pågår på området. Utskottet vill särskilt lyfta fram Hjälpmiddelsinstitutets informationsprojekt inom området alternativ telefoni, regeringens nyligen beslutade kommittédirektiv Fritt val av hjälpmedel och regeringens uppdrag till Hjälpmiddelsinstitutet och Post- och telestyrelsen att tillsammans med ett antal landsting öka valfriheten inom elektronisk kommunikation eller s.k. alternativ telefoni.

Motionsyrkanden om hjälpmedel har tidigare behandlats av utskottet i betänkandet Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (bet. 2009/10:SoU1). Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning att frågor

om hjälpmedel är en fråga för sjukvårdshuvudmännen. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) är det landstingens uppgift att erbjuda bl.a. dem som är bosatta inom landstingen hjälpmedel för funktionshindrade.

Enligt förordningen (1993:1091) om assistansersättning avses med kostnader för personliga assistenter bl.a. arbetsmiljöinsatser (5 a §). Utskottet har fått veta att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att ändra förordningen i syfte att tydliggöra vad assistansersättningen ska användas till. Arbetet planeras vara färdigt våren 2011. Utskottet välkomnar detta arbete.

Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen inte bör ta några initiativ med anledning av motionerna So300 (M) och So336 (S). Motionerna avstyrks.

Bilstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om bilstöd.

Motion

I motion So269 av Gustav Nilsson (M) begärs ett tillkännagivande om att man bör förkorta förnyelseintervallet för bilstöd för föräldrar till barn med funktionsnedsättningar. Motionären anför att problemet är den tillämpning som görs i samband med definitionen av en funktionsnedsättning, där man numera (sedan 2007) tillämpar en 9-årsregel för alla former av bilstöd. Regeln bör återjusteras till 7 år, och på sikt bör det även utredas om tidsramen ska sänkas ytterligare.

Bakgrund

Bilstöd regleras i 52 kap. socialförsäkringsbalken (2010:110). Bilstöd kan lämnas till en försäkrad som på grund av ett varaktigt funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer (2 §). Bilstöd kan även lämnas till en försäkrad förälder till ett försäkrat barn som har ett sådant funktionshinder som avses i 2 § (3 §).

Bilstöd lämnas i form av ett grundbidrag, anskaffningsbidrag, anpassningsbidrag som avser ett fordon och bidrag för körkortsutbildning (5 §).

Om en försäkrad har fått ett grundbidrag eller anskaffningsbidrag får ett sådant bidrag beviljas på nytt tidigast nio år efter det senaste beslutet att bevilja något av dessa bidrag (7 §).

Vid anskaffning av ett motorfordon lämnas ett grundbidrag med högst 60 000 kr (15 §).

Tidigare behandling

Ett motionsyrkande om bilstöd behandlades av utskottet i betänkande 2009/10:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (prop. 2009/10:1, rskr. 2009/10:131). Utskottet uttalade då följande (s. 85, ingen reservation):

Utskottet kan konstatera att i frågan om ett förkortande av förnyelseintervallet för bilstöd finns bestämmelser i förordningen (1988:890) om bilstöd till personer med funktionshinder. Det är således inte i första hand en fråga för riksdagen att avgöra längden på förnyelseintervallet. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion ...

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning att det inte i första hand är en fråga för riksdagen att avgöra längden på förnyelseintervallet. Motion So269 (M) avstyrks.

Glasögon för barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om glasögon för barn.
Jämför reservation 15 (S, MP, V).

Motioner

I motion So584 av Eva Olofsson m.fl. (V) begärs ett tillkännagivande om att utreda subventionerade glasögon för barn med synfel. Liknande yrkanden finns i motion So418 av Jasenko Omanovic och Ingemar Nilsson (båda S), i motion So604 av Agneta Luttröpp (MP) och i motion So550 av Ulrik Nilsson (M).

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om glasögon för barn behandlades förenklat av utskottet i betänkande 2009/10:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (prop. 2009/10:1, rskr. 2009/10:131).

Motionsyrkanden om glasögon för barn behandlades också av utskottet i betänkande 2006/07:SoU4 Handikappfrågor. Motionerna avstyrktes med hänvisning till att det som tas upp i motionerna är frågor för sjukvårdshuvudmännen, inte för riksdagen (s. 14, 1 reservation S).

Utskottets ställningstagande

Tillhandahållandet av hjälpmedel är en viktig del av hälso- och sjukvården. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) är det landstingens ansvar att erbjuda dem som är bosatta inom landstinget bl.a. hjälpmedel. Utskottet vidhåller därför sin tidigare bedömning att det som tas upp i motionerna är frågor för sjukvårdshuvudmännen. Utskottet erinrar om bestämmelserna om ekonomiskt bistånd i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och om att kostnader för glasögon kan ingå i bistånd till livsföring i övrigt. Motionerna So418 (S), So550 (M), So584 (V) och So604 (MP) avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, punkt 1 (V)

av Eva Olofsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:So577 av Eva Olofsson m.fl. (V) och avslår motionerna 2010/11:So288 av Christer Winbäck och Ulf Nilsson (båda FP) och 2010/11:So470 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

I januari 2009 trädde FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i kraft i Sverige. Syftet med konventionen är att människor ska uppnå full jämlikhet och delaktighet i samhället.

I och med att riksdagen har antagit konventionen så är den juridiskt bindande. Det innebär att Sverige har åtagit sig att fullt ut förverkliga de rättigheter som finns i konventionen. Konventionen är en viktig markering av att rättigheter för personer med funktionsnedsättning ytterst handlar om mänskliga rättigheter. Konventionen utgör med andra ord ett kraftfullt verktyg i arbetet för att funktionshindersperspektivet ska få fullt genomslag i vårt samhälle.

Sverige har åtagit sig att se till att konventionen följs och att den införlivas i nationella lagar och regelverk. En ökad tydlighet från regeringens sida krävs för att göra det lättare för kommuner och landsting att förverkliga den nya konventionen. Jag är därför av den bestämda uppfattningen om Sveriges ratificering av konventionen att en genomförandeplan ska upprättas för hur bristerna ska åtgärdas. Jag ser ett fortsatt behov av att lyfta fram och praktiskt tillämpa konventionen i kommuner och landsting.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Den nationella handlingsplanen, punkt 2 (S)

av Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S) och Gunnar Sandberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:So233 av Hans Hoff (S),

2010/11:So297 av Carina Hägg (S) och

2010/11:So374 av Berit Högman och Åsa Lindestam (båda S) samt avslår motion

2010/11:So409 av Betty Malmberg (M) yrkande 1.

Ställningstagande

År 2000 beslutade riksdagen om en tioårig nationell handlingsplan för handikappolitiken, där ett av målen är ett tillgängligare samhälle. Alla samhällssektorer har ett ansvar för genomförandet, och regeringen har ett ansvar för att se till att målet uppnås. Men tio år efter att riksdagen klubade handlingsplanen är situationen för personer med en funktionsnedsättning fortfarande nedslående.

Vi anser att det är dags att förverkliga handlingsplanen, så att människor med en funktionsnedsättning kan bli fullt delaktiga i samhället. Målen i handlingsplanen för att förbättra tillgängligheten för personer med en funktionsnedsättning bör uppfyllas.

Regeringen har nyligen presenterat en skrivelse om hur arbetet för ökad tillgänglighet ska drivas vidare efter 2010. Vi anser att det är viktigt att konkreta beslut och åtgärder genomförs under den kommande mandatperioden för att vi inte ska förlora ytterligare i tempo på detta viktiga område.

En fjärdedel av Sveriges vuxna befolkning har svårt att läsa och förstå skriven text, men trots detta saknar många myndigheter lättläst information på sina webbplatser. Att kunna ta till sig och förstå information är en grund för ett aktivt medborgarskap i vårt land, och vi anser att stat, lands- och kommuner borde ta ett större ansvar för att alla ska kunna läsa och förstå samhällsinformation.

De nya inriktningsmålen för handikappolitiken 2010–2016 lyfter inte fram skriftlig information över huvud taget. Vi anser att även tillgänglighet beträffande text bör vara ett självskrivet mål för handikappolitiken och att regeringen i samtliga myndigheters regleringsbrev ska ange detta som ett krav.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Den framtida strategin, punkt 4 (S)

av Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S) och Gunnar Sandberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:So456 av Karin Åström m.fl. (S) och avslår motionerna 2010/11:So205 av Anders Andersson (KD), 2010/11:So250 av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), 2010/11:So287 av Christer Winbäck (FP) yrkande 2, 2010/11:So485 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 1 och 2010/11:So592 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Många människor lever i dagens Sverige med olika funktionsnedsättningar. Särskilt svårt att hävda sina rättigheter har den grupp av människor där själva funktionsnedsättningen inte märks. De senaste åren har det blivit allt svårare för den här gruppen att nå fram till Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Organisationen av myndigheterna har försvårat samverkan. Tillgängligheten har drastiskt försämrats, och förändringarna i socialförsäkringssystemet drabbar denna målgrupp hårt och orättvist.

Personer med funktionsnedsättningar har arbete i betydligt lägre utsträckning än övriga befolkningen, och oftast bedöms deras arbetsförmåga mycket olika från instans till instans. Risken att hamna mellan stolarna är betydligt högre för dem med psykiska funktionsnedsättningar. Alltför ofta tvingas de att ansöka om försörjningsstöd.

Personer med osynliga funktionsnedsättningar lever med en komplex problematik. Det brister än mer i helhetstänkandet och samverkan hos myndigheter och vårdgivare för denna utsatta grupp. Vi anser att behovet av stödinsatser i olika former för personer med osynliga funktionshinder är mycket angeläget.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Den framtida strategin, punkt 4 (V)

av Eva Olofsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:So592 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2010/11:So205 av Anders Andersson (KD),

2010/11:So250 av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M),

2010/11:So287 av Christer Winbäck (FP) yrkande 2,

2010/11:So456 av Karin Åström m.fl. (S) och

2010/11:So485 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Kvinnor med en funktionsnedsättning är en grupp som är dubbelt utsatta: dels genom könsmaktsordningen där mannen är norm och kvinnor som grupp underordnade män som grupp, dels genom den diskriminering som drabbar människor med en funktionsnedsättning.

I regeringens skrivelse Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och grunden för en strategi framåt (skr. 2009/10:166) konstateras att pojkar och män med en funktionsnedsättning tilldelas en större del av samhällets insatser än vad kvinnor gör. Detta gäller inom såväl arbetsmarknads- och socialförsäkringsområdena som insatser som beviljas enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Exemplen på ojämställdhet på funktionshindringsområdet är flera, men trots det råder det ändå stora brister när det gäller kunskapsläget på området och könsskillnaderna uppmärksammas väldigt sällan. Det finns behov av att synliggöra dessa frågor ytterligare, och jag anser därför att det finns anledning att tillsätta en utredning om levnadsvillkoren för kvinnor och flickor med en funktionsnedsättning och om hur de kan förbättras.

Många hade förväntat sig att regeringen i skrivelsen om sin uppföljning av handlingsplanen för handikappolitiken skulle lägga upp en strategi för framtiden. I stället sköt man frågorna på framtiden och en strategi ska nu vara under framtagande för att läggas fram under 2011. Jag anser att regeringen måste anlägga ett jämställdhetsperspektiv i den framtida strategin för funktionshindringspolitiken.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Koordinator, punkt 5 (S)

av Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S) och Gunnar Sandberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:So536 av Ann-Christin Ahlberg (S).

Ställningstagande

Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar gjorde en stor enkätundersökning 2008 där det framkom att föräldrar till barn med funktionshinder i genomsnitt hade kontakt med 17 olika personer om sitt barns funktionshinder, bl.a. sjukgymnaster, kuratorer och färdtjänst. Flera uttrycker att detta är mer betungande än funktionsnedsättningarna i sig. Många föräldrar upplever svårigheter att förstå möjligheterna och kunna söka det stöd man har rätt till. Därtill har man ofta syskon i familjen som man också ska orka med.

Vi anser att familjer med funktionshindrade barn bör få en koordinator som hjälper dem att få det stöd från samhället som de har rätt till.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Organisationsstöd, punkt 6 (S)

av Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S) och Gunnar Sandberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:So455 av Hillevi Larsson (S).

Ställningstagande

Vikten av att känna sig delaktig i samhället kan inte underskattas. Livskvaliteten påverkas väldigt negativt om man inte kan delta på samma villkor som andra.

Organisationer med över 500 medlemmar kan få organisationsstöd, men mindre organisationer som ibland har en mycket speciell verksamhet till stöd för personer med funktionshinder har svårare att få organisationsstöd.

Ett exempel är Svenska Service- och Signalhundsförbundet, förkortat SoS, som erbjuder personer med olika funktionsnedsättningar service och stöd genom en egen hund, ett för denna grupp av människor förhållandevis nytt hjälpmedel. Genom kvalificerat arbete med utbildning av hundar och hundförare har människor med relativt grava funktionshinder kunnat få hjälp och stöd och därigenom en ökad livskvalitet. Detta stöd öppnar vägar för många människor att delta i samhällslivet.

Det är viktigt att legitimera organisationer som SoS i Sverige. Vi anser därför att regeringen bör se över möjligheten att ge organisationer med färre än 500 medlemmar med en verksamhet till stöd för personer med funktionshinder möjlighet till ekonomiskt stöd i form av organisationsstöd.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7. Behovsbedömning vid personlig assistans, punkt 8 (MP)

av Agneta Luttröpp (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP) yrkande 1 och

avslår motionerna

2010/11:So214 av Billy Gustafsson (S),

2010/11:So221 av Ann-Christin Ahlberg (S) och

2010/11:So587 av Eva Olofsson m.fl. (V).

Ställningstagande

Jag känner oro när det gäller det pågående arbetet med att ta fram ett behovsbedömningsinstrument för personlig assistans. Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att i samarbete med Försäkringskassan utarbeta ett vetenskapligt instrument som kan användas när behovet av personlig assistans ska bedömas. Försäkringskassan har också ett uppdrag att följa hur enhetligheten i bedömningarna ser ut när det gäller grundläggande och andra personliga behov i beslut om assistansersättning.

Jag har inget emot att Försäkringskassan ges möjligheter att skapa och verka för lika bedömningar i hela landet. Arbetet med instrumentet för behovsbedömning väcker däremot frågor. I ett tidigt utkast skulle varje detalj i en persons liv redovisas för att därefter – inom varje detaljerat område – rimlighetsbedömas av Försäkringskassans handläggare. Instrumentets utformning var enligt min mening integritetskränkande, och handikappförbunden lämnade i början på året referensgruppen i protest mot inriktningen på arbetet.

Denna hantering är enligt min mening oacceptabel och skadar tilltron till LSS-reformen. Socialstyrelsen har efter protester från handikappförbunden gett besked om att förslaget inte kommer att testas på några personer som ansöker om personlig assistans, vilket är bra, men frågorna om det fortsatta arbetet kvarstår. Jag anser att arbetet med behovsbedömningsin-

strumentet eller motsvarande måste bygga på respekt för individen och dennes oberoende och integritet. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa detta.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Behovsbedömning vid personlig assistans, punkt 8 (V)

av Eva Olofsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:So587 av Eva Olofsson m.fl. (V) och avslår motionerna 2010/11:So214 av Billy Gustafsson (S), 2010/11:So221 av Ann-Christin Ahlberg (S) och 2010/11:So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Det stora och akuta problemet när det gäller personlig assistans i dag är den utveckling av Försäkringskassans bedömningar av begreppet ”grundläggande behov” som påbörjats utan politiska beslut.

Försäkringskassans bedömningar har på senare år skärpts på ett orimligt sätt som inte står i överensstämmelse med lagstiftningens intentioner. Den nya linjen innebär att endast integritetskänsliga delar i de grundläggande behoven ska räknas när det ska avgöras om en persons grundläggande behov uppgår till minst tjugo timmar per vecka. Ett exempel som ofta nämns och tillämpas i verkligheten är att Försäkringskassan inte längre anser att det finns ett grundläggande behov av assistansersättning vid måltider i de fall man själv kan föra mat till munnen, även om ens funktionsnedsättning innebär att man inte själv kan skära, tillreda eller plocka fram maten.

De skärpta bedömningarna har lett till att många blivit av med sin assistansersättning, och utvecklingen går allt snabbare. För de personer som blir av med sin assistansersättning innebär det ofta en personlig katastrof. Dessvärre har denna nya linje hos Försäkringskassan fått stöd i högsta instans. Därmed krävs lagändringar för att åtgärda problemen.

Jag anser därför att riksdagen bör begära att regeringen skyndsamt lägger fram ett förslag till ändring av 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, så att ursprungsintentionerna i LSS om möjligheten att leva ett liv som andra uppfylls.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9. Behov av mer än en personlig assistent samtidigt, punkt 9 (MP)

av Agneta Luttröpp (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt en nyligen införd regel ska en person som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt endast ha rätt till det under förutsättning att möjligheterna att få bostadsanpassningsbidrag eller andra hjälpmedel har utretts.

Det finns en risk att handläggningen kan dröja och att människor hamnar i kläm. Jag anser därför att det ska vara möjligt för den enskilde att ansöka om dubbel assistans under tiden som frågan om bostadsanpassning och hjälpmedel utreds, även om han eller hon senare väljer att avsluta insatsen när bostadssituationen är anpassad och hjälpmedel har provats ut. För att en person ska kunna ansöka om dubbel assistans ska alltså ansökan om att utreda alternativ ha lämnats in, men ärendet ska inte behöva vara färdigutrett.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10. Personlig assistans vid sjukhusvistelse, punkt 12 (MP, V)

av Agneta Luttröpp (MP) och Eva Olofsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP) yrkande 3.

Ställningstagande

I dagsläget kan assistansersättning, när det finns särskilda skäl, lämnas även för tid då den funktionshindrade vårdas en kortare tid på sjukhus, högst fyra veckor. Detta är ett påtagligt problem både för den enskilde och för den personliga assistenten. Den enskilde riskerar att efter en sjukhusvis-

telse bli av med en personlig assistent som fungerar väl och att behöva anställa en ny. De praktiska svårigheterna blir ännu större för den som själv är arbetsgivare. För den som arbetar som personlig assistent är det naturligtvis otryggt att med mycket kort varsel kunna förlora sin anställning. Det kan skapa stor oro för båda parter och är också något som kan försvåra rekrytering.

Frågan har tidigare belysts av arbetsgruppen Rekrytering av personlig assistans (Ds 2001:72) som föreslog en utökning till tre månader. Dåvarande Riksförsäkringsverket föreslog sex månader, ett förslag som Försäkringskassan fortfarande anser är önskvärt och som skulle underlätta planeringen för alla parter.

Vi anser att regeringen snarast bör utreda finansieringen av en utökning av tiden för assistansersättning vid sjukhusvistelse och återkomma till riksdagen med ett förslag om en regeländring.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11. Ledsagarservice enligt LSS, punkt 15 (S, MP, V)

av Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Agneta Luttröpp (MP) och Eva Olofsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:So224 av Marie Nordén och Maria Stenberg (båda S) yrkande 1,

2010/11:So290 av Johan Pehrson (FP),

2010/11:So375 av Berit Högman (S) yrkande 1 och

2010/11:So547 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M).

Ställningstagande

En av insatserna i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, är ledsagarservice, en service som har stor betydelse för gravt synskadade. I förarbetena till lagen nämns också särskilt gravt synskadade som en målgrupp för insatsen. Till att börja med var det också självklart att gravt synskadade skulle tillhöra personkrets 3 i lagen och därmed ha tillgång till ledsagarservice efter behov. Rättsläget har dock förändrats och blivit oklart, vilket har fått som konsekvens att liknande ärenden bedöms på olika sätt både i kommunerna och i domstolarna.

Denna rättsosäkerhet är inte acceptabel. Om en person ska få tillgång till insatsen eller inte ska endast bero på behovet och inte på var i landet han eller hon är bosatt. Vi anser därför att ett förtydligande i lagen är nödvändigt; det får aldrig råda någon tvekan om att en person med en grav synskada ska tillhöra personkrets 3.

En grav synskada får betydande konsekvenser på många av livets områden, och rapporter påvisar avsevärt högre ohälsa bland synskadade än bland den övriga befolkningen. Allt större krav ställs i dag även på att individen själv ska kunna utöva sina rättigheter och skyldigheter i samhället. Vi anser att ledsagarbegreppet kan vidgas något genom att ledsagaren t.ex. också kan vara den synskadades tolk vad gäller skriftlig och digital information.

Vi anser att ett förtydligande bör införas i LSS där det framgår att gravt synskadade personer kan tillhöra personkrets 3.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12. Boende enligt LSS, punkt 16 (V)

av Eva Olofsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:So579 av Eva Olofsson m.fl. (V) och

avslår motion

2010/11:So240 av Gunilla Svantorp (S).

Ställningstagande

En av de viktigaste åtgärder som kan beslutas enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, är möjligheten att få bo i särskilt anpassade grupp- och servicebostäder. I många fall är emellertid den hyra som får betalas av den enskilde orimligt hög på grund av att tillgång till gemensamhetsytor räknas in i hyran. Detta slår hårt mot den funktionshindrades ekonomi, och det är inte ovanligt att anhöriga känner sig tvingade att bidra ekonomiskt för att klara situationen.

Detta stämmer inte med principen att man inte ska få merkostnader till följd av sin funktionsnedsättning, vilket bl.a. har uttalats av LSS-kommittén (SOU 2008:77). Hyressättningen är en mycket avgörande faktor för människor med funktionsnedsättning eftersom de ofta redan har en svår ekonomisk situation.

Jag anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur problemet med orimligt höga hyror vid beslut om boende enligt LSS kan åtgärdas.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13. Daglig verksamhet m.m., punkt 17 (MP)

av Agneta Luttropp (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:So558 av Agneta Luttropp och Gustav Fridolin (båda MP) yrkande 4,

bifaller delvis motionerna

2010/11:So226 av Roger Haddad (FP) och

2010/11:So287 av Christer Winbäck (FP) yrkande 3 och

avslår motionerna

2010/11:So210 av Ann-Christin Ahlberg (S) och

2010/11:So302 av Finn Bengtsson och Saila Quicklund (båda M).

Ställningstagande

Regeringen har valt att inte lägga fram förslaget från LSS-utredningen om att personkrets 3 ska få rätt till daglig verksamhet. Utredningen föreslog att insatsen daglig verksamhet skulle utvecklas så att den ger en meningsfull sysselsättning av god kvalitet och stärker den enskildes möjlighet att övergå till lönearbete.

Jag delar bedömningen att personer med en psykisk funktionsnedsättning självklart i första hand måste få tillgång till anställningsformer på arbetsmarknaden. Men det är också viktigt att se att långt ifrån alla nås, trots de satsningar som pågår. Så som rätten till daglig verksamhet för personkrets 1 och 2 är utformad i dag gäller den under förutsättning att personen i fråga saknar förvärvsarbete, inte utbildar sig och inte får behöva tillgodosedda på något annat sätt.

Jag anser att det finns anledning att mycket noga följa utvecklingen och återkomma till att överväga en rätt till daglig verksamhet, eller på något annat sätt en garanterad anpassad arbetsituation, för personer med en psykisk funktionsnedsättning.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14. Hjälpmedel, punkt 19 (S)

av Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S) och Gunnar Sandberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:So336 av Désirée Liljevall (S) och

avslår motion

2010/11:So300 av Lars Beckman (M).

Ställningstagande

En alltmer sofistikerad teknik kan vara revolutionerande för människor med funktionshinder; de kan aktivt vara med i samhället på ett helt nytt sätt än tidigare.

Personer med syn-, hörsel- och rörelsehinder har i dag ett produktorienterat utbud, men vi kan se nya grupper av funktionshindrade som har behov av hjälpmedel som service och tjänster. Vi anser att vissa tjänster bör kunna förskrivas som personliga hjälpmedel. Att förskriva tjänster som hjälpmedel är samhällsekonomiskt lönsamt, både utifrån ett samhällsperspektiv och ur ett individperspektiv.

Samhället måste dock göra mer för att tidigt möta problemet med otillgängliga tjänster. En myndighet kan inte ensam ansvara för utvecklingen av nya former av hjälpmedel. Hjälpmedelsindustrin, den övriga industrin och brukarna måste träffas under gemensamma möten. Industrin och brukarna måste ges möjligheter att påverka nya produkter så att de är anpassade för alla från början.

Regeringen kan och bör stimulera utvecklingen av tjänster genom att exempelvis markera att sektorsmyndigheterna ska samarbeta, lyfta fram goda exempel samt skapa möten och gemensamma forum med brukarna, näringslivet och Sveriges Kommuner och Landsting för att visa på behov och starta konkreta projekt.

Vi anser att vissa tjänster bör kunna förskrivas som hjälpmedel för funktionshindrade.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

15. Glasögon för barn, punkt 21 (S, MP, V)

av Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Agneta Luttröpp (MP) och Eva Olofsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:So418 av Jasenko Omanovic och Ingemar Nilsson (båda S),

2010/11:So550 av Ulrik Nilsson (M),

2010/11:So584 av Eva Olofsson m.fl. (V) och

2010/11:So604 av Agneta Luttröpp (MP).

Ställningstagande

Ett barns synfel måste åtgärdas fortlöpande under uppväxten. Att barn ser bra är en grundläggande förutsättning för att de ska kunna klara av exempelvis skolarbetet så bra som möjligt.

Landstingen beslutar själva om de vill ge bidrag till familjer med barn som är i behov av glasögon, och beloppen skiljer sig åt mellan landstingen. Få landsting beviljar stöd efter 7 års ålder, vilket är olyckligt eftersom synen inte är färdigutvecklad förrän vid 8 till 10 års ålder och det krävs många glasögonbyten.

Det är viktigt att barn med synfel får de glasögon de behöver, oavsett föräldrarnas ekonomiska situation.

Vi anser att frågan om subventionerade glasögon för barn med synfel bör utredas.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Behovsbedömning vid personlig assistans, punkt 8 (S)

Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S) och Gunnar Sandberg (S) anför:

Ställningstagande

Frågan om en enhetlig modell för bedömning av andra personliga behov m.m. när det gäller personlig assistans behandlades av socialutskottet våren 2010 i betänkandet Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet (bet. 2009/10:SoU21). Utskottet hade då fått del av den stora oro och upprördhet som många funktionshindrade kände inför beslut om personlig assistans. Beslutsprocessen inom Försäkringskassan föregicks av integritetskänsliga frågor som väckte stort obehag. Utskottet klargjorde att bedömningsinstrumentet inte får innehålla alltför detaljerade eller integritetskänsliga moment. Det är enligt vår mening positivt att det utarbetas ett verktyg för en enhetligare bedömning, men prövningen måste ske med hänsyn till den enskildes oberoende, självbestämmande och integritet. Försäkringskassans och Socialstyrelsens arbete med bedömningsinstrumentet fortsätter och sker i samverkan med berörda brukarorganisationer. Enligt uppgift fungerar arbetet nu bättre än när protesterna redovisades för utskottet våren 2010.

Försäkringskassan har de senaste åren gjort förändringar i sin bedömning av grundläggande behov vid beslut om personlig assistans. Detta har gjorts utan några nya politiska beslut som grund. Bedömningarna har skärpts på ett sätt som gör att det är tveksamt om lagstiftningens intentioner upprätthålls. Det tillkännagivande som riksdagen gjorde 2010 om personlig assistans innefattar att regeringen ska följa Försäkringskassans beslut i fråga om personlig assistans och vid behov lämna förslag på åtgärder om det behövs politiska beslut eller förtydliganden som säkerställer lagstiftningens intentioner med personlig assistans. Frågan har stor betydelse för många människor. Arbetet måste ske skyndsamt och återrapporteras till riksdagen.

Vi kommer nog att följa utvecklingen inom båda dessa områden och kommer att återkomma om det pågående arbetet inte leder till ett positivt resultat för människor med funktionsnedsättningar som är i behov av assistans.

2. **Kostnadsansvar för personlig assistans, punkt 13 (S)**

Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S) och Gunnar Sandberg (S) anför:

Enligt 17 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade som trädde i kraft den 1 januari 2011 får ett landsting eller en kommun med bibehållet ansvar sluta avtal med någon annan om att tillhandahålla insatser enligt lagen. Om ett landsting och en kommun har träffat en överenskommelse enligt andra stycket får överlåtaren lämna ett sådant ekonomiskt bidrag till mottagaren som motiveras av överenskommelsen.

När ett avtal har tecknats får de privata anordnarna all ersättning från Försäkringskassan men kan trots detta kräva ersättning för sjukvikarier av kommunen. Kommunen är huvudansvarig och ska enligt lagen se till att insatsen fungerar.

I de flesta fall innebär det således ökade kostnader för kommunen om privata anordnare används, vilket ofta beslutas utifrån önskemål från den som har behov av stöd. I många fall innebär det också merarbete för kommunen eftersom den överlåter insatsen genom avtal men hela tiden måste ha en viss beredskap. Den långsiktiga hållbarheten i systemet kan därmed hotas, och kostnaderna för kommunerna kan komma att öka på ett sådant sätt att lagen ifrågasätts.

Vi noterar att regeringen avser att återkomma till frågorna om kommunernas ansvar för att i vissa fall bistå med vikarier eller ersätta kostnader då en ordinarie personlig assistent är sjuk samt ansvar för tillfälligt utökad personlig assistans. Vi avstår från att reservera oss men anser att det finns anledning att mycket noga följa utvecklingen och förbehåller oss rätten att återkomma i frågan.

3. **Daglig verksamhet m.m., punkt 17 (S)**

Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S) och Gunnar Sandberg (S) anför:

Många människor med en funktionsnedsättning saknar i dag helt sysselsättning. I första hand är självklart ett vanligt arbete den naturliga utgångspunkten. Men verkligheten är att många står långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden. Någon rätt till daglig verksamhet för människor i personkrets 3 finns inte. Socialtjänstlagens skrivningar om att kommunerna är skyldiga att verka för att människor med en funktionsnedsättning får en meningsfull sysselsättning räcker inte för att lösa frågan. Regeringen har i psykiatrisatsningen 2009–2011 uppmärksammat problematiken, en del åtgärder har vidtagits och en försöksverksamhet ska genomföras.

Vi anser att det är angeläget att regeringen vidtar åtgärder som verkligen förändrar situationen för denna grupp. Vi är tveksamma till om de beskrivna åtgärderna från regeringens sida är tillräckliga och förbehåller oss rätten att återkomma i frågan.

4. Daglig verksamhet m.m., punkt 17 (V)

Eva Olofsson (V) anför:

Regeringen avvaktar med att besluta om en rätt till daglig verksamhet för personer med psykiska funktionsnedsättningar inom personkrets 3. LSS-utredningen föreslog att insatsen daglig verksamhet skulle utvecklas så att den ger en meningsfull sysselsättning av god kvalitet och stärker den enskildes möjlighet att övergå till lönearbete. Jag delar bedömningen att personer med en psykisk funktionsnedsättning självklart i första hand måste få tillgång till anställningsformer på arbetsmarknaden. Men det är också viktigt att se att alla inte har möjligheter till arbete, och då är rätten till daglig sysselsättning mycket viktig.

Jag anser att det finns anledning att mycket noga följa utvecklingen och förbehåller mig rätten att återkomma i frågan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:So205 av Anders Andersson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om assistanshundar.

2010/11:So210 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av reglerna så att unga med funktionsnedsättning får rätt till en meningsfull sysselsättning.

2010/11:So214 av Billy Gustafsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över reglerna som tillämpas vid prövning av rätten till personlig assistans.

2010/11:So221 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den personliga assistansen måste tryggas.

2010/11:So224 av Marie Nordén och Maria Stenberg (båda S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett förtydligande bör införas i lagen, där det framgår att gravt synskadade personer kan tillhöra personkrets 3.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ingen åldersgräns bör införas i lagen.

2010/11:So226 av Roger Haddad (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sysselsättningsgaranti för personer i LSS-personkrets 3.

2010/11:So233 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att målen i handlingsplanen för att förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning bör uppfyllas.

2010/11:So240 av Gunilla Svantorp (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om funktionshindrade ungdomars möjlighet att själva välja var de ska bo den dag de flyttar till ett eget boende.

2010/11:So250 av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hörselinstruktörer.

2010/11:So269 av Gustav Nilsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förkorta förnyelseintervallet för bilstöd för föräldrar till barn med funktionsnedsättningar.

2010/11:So287 av Christer Winbäck (FP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att tjänster från olika myndigheter samlas under ett tak – onestop shop för personer med funktionsnedsättning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att införa daglig sysselsättning för personkrets 3 enligt LSS, såväl för personer med psykisk funktionsnedsättning som t.ex. personer med rörelsefunktionsnedsättning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att genomföra en nationell informationskampanj för att påverka attityder och värderingar kring funktionsnedsättning.

2010/11:So288 av Christer Winbäck och Ulf Nilsson (båda FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att i lag förtydliga rätten till assistansersättning för att kunna leva upp till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

2010/11:So290 av Johan Pehrson (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör överväga initiativ till att tydliggöra LSS-lagstiftningen så att fler människor med grava synskador får de insatser som de har behov av.

2010/11:So292 av Helene Petersson i Stockaryd (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att om ansvaret för personer i behov av stöd och assistans genom avtal överlämnats till en privat anordnare så bör också ansvaret för insatserna fullt ut och hela deras kostnader falla på den som kommunen eller landstinget slutit avtal med.

2010/11:So297 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad tillgänglighet.

2010/11:So300 av Lars Beckman (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förtydliga landstingens ansvar för tillhandahållande av hjälpmedel.

2010/11:So302 av Finn Bengtsson och Saila Quicklund (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förtydligande i LSS-lagstiftningen om arbetsträning för funktionshindrade.

2010/11:So336 av Désirée Liljevall (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om informations- och kommunikationsteknik som hjälpmedel för funktionshindrade.

2010/11:So373 av Hans Olsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om personlig assistans efter 65 års ålder.

2010/11:So374 av Berit Högman och Åsa Lindestam (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgänglig information som ett mål för handikappolitiken.

2010/11:So375 av Berit Högman (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om när det gäller ett förtydligande i LSS-lagen personkrets 3.

2010/11:So402 av Irene Oskarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en kompletterande LSS-utredning för att lösa de frågor som återstår efter SOU 2008:77.

2010/11:So409 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att anta en ny handlingsplan för att öka tillgängligheten i samhället för personer med funktionsnedsättning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att handlingsplanen ska vara möjlig att följa upp och utvärdera.

2010/11:So418 av Jasenko Omanovic och Ingemar Nilsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av dagens system för subvention av barns glasögon.

2010/11:So455 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till mindre verksamheter som inriktar sina aktiviteter på stöd för personer med funktionshinder.

2010/11:So456 av Karin Åström m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stödsatser för personer med osynliga funktionshinder.

2010/11:So470 av Hillevi Larsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra till myndigheter som utövar tillsyn över den kommunala verksamheten att också övervaka kommunernas efterlevnad av konventionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet bör intensifieras på de områden där vi i dag inte fullt ut lever upp till konventionens åtaganden, dvs. främst medvetandegörande, tillgänglighet och arbete och samsättning för personer med funktionsnedsättning.

2010/11:So485 av Lars-Axel Nordell (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utredning för att sätta nya tillgänglighetsmål och föreslå index för tillgänglighetskriterier.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att redovisa kommuners och landstings tillgänglighetsresultat i öppna jämförelser.

2010/11:So526 av Lotta Olsson och Lotta Finstorp (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kvalitetssäkra personliga assistenter.

2010/11:So534 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet till personlig assistans även i skolan under hela skoldagen.

2010/11:So536 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten till en koordinator till familjer med funktionshindrade barn.

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvärdering av de åtgärder som utförts i kommunerna i och med att 2010 utsågs till tillgänglighetens år.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell informationskampanj om barn och unga med funktionsnedsättning.

2010/11:So547 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gravt synskadade personers möjlighet till ledsagare.

2010/11:So550 av Ulrik Nilsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avhjälpbara synnedsättningar.

2010/11:So558 av Agneta Luttröpp och Gustav Fridolin (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovsbedömningsinstrument för personlig assistans.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om dubbel assistans.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regler för assistans under sjukhusvistelse.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om personer med psykisk funktionsnedsättning och daglig verksamhet.

2010/11:So577 av Eva Olofsson m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en genomförandeplan för FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

2010/11:So579 av Eva Olofsson m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om orimligt höga hyror vid beslut om boende enligt LSS.

2010/11:So584 av Eva Olofsson m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda subventionerade glasögon för barn med synfel.

2010/11:So587 av Eva Olofsson m.fl. (V):

Riksdagen begär att regeringen skyndsamt lägger fram förslag till ändring av 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, så att ursprungsintentionerna i LSS om möjligheten att leva ett liv som andra uppfylls.

2010/11:So592 av Eva Olofsson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om levnadsvillkoren för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning och hur de kan förbättras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett jämställdhetsperspektiv i den framtida strategin för funktionshinderspolitiken.

2010/11:So604 av Agneta Luttröpp (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över riktlinjerna för stöd till barns glasögon för att stärka möjligheterna för barn med synfel att få glasögon oberoende av var i landet de bor.